

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Silvie Hýblová

MODERNÍ TECHNOLOGIE VE ŠKOLNÍCH DRUŽINÁCH

Olomouc 2020

vedoucí práce: PhDr. René Szotkowski, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu zdrojů a literatury.

V Olomouci dne 30. června 2020

Silvie Hýblová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji PhDr. Renému Szotkowskému, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce a cenné rady, které mi při psaní práce poskytoval.

OBSAH

ÚVOD.....	6
Cíle práce.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1. ZAČLENĚNÍ MODERNÍCH TECHNOLOGIÍ DO SYSTÉMU DIDAKTICKÝCH PROSTŘEDKŮ.....	9
1.1. Didaktické prostředky.....	9
1.2. Dělení didaktických prostředků dle jednotlivých autorů.....	10
1.2.1. Nemateriální didaktické prostředky.....	11
1.2.2. Materiální didaktické prostředky.....	14
2. MODERNÍ TECHNOLOGIE.....	19
2.1. Moderní technologie ve výchovně vzdělávacím procesu.....	19
2.2. Změny ve vzdělávání za posledních dvacet let vlivem ICT.....	21
3. VYMEZENÍ POJMŮ ŠKOLNÍ DRUŽINA, VYCHOVATEL, VÝCHOVA A VOLNÝ ČAS.....	23
3.1. Školní družina.....	23
3.1.1. Školní vzdělávací program ve školní družině.....	25
3.2. Vychovatel.....	25
3.3. Výchova.....	26
3.4. Volný čas.....	28
4. MODERNÍ TECHNOLOGIE VE ŠKOLÁCH A ŠKOLNÍCH DRUŽINÁCH.....	30
4.1. Moderní technologie a děti prvního stupně.....	31
4.1.1. Vývoj dítěte na prvním stupni základní školy.....	31
4.2. Konkrétní moderní technologie ve školách a školních družinách.....	32
4.2.1. Počítač.....	32
4.2.2. Interaktivní tabule.....	34
4.2.3. Mobilní technologie.....	34
4.2.4. Umělá inteligence, roboti.....	35

4.3.	Konkrétní využití moderních technologií ve školách a školních družinách	36
4.3.1.	Projekty pro začlenění moderních technologií do škol	36
4.3.2.	Výukové aplikace pro školní družiny	38
II.	EMPIRICKÁ ČÁST	40
5.	ZHODNOCENÍ AKTUÁLNÍHO STAVU ZKOUMANÉ PROBLEMATIKY	41
6.	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	45
6.1.	Cíle a otázky výzkumného šetření	45
6.2.	Výběr vzorku do výzkumného šetření	46
6.3.	Metoda sběru dat.....	47
7.	VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	48
8.	DISKUZE VYBRANÝCH VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	66
	ZÁVĚR.....	70
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	73
	SEZNAM ZKRATEK	79
	SEZNAM OBRÁZKŮ	80
	SEZNAM TABULEK	81
	SEZNAM GRAFŮ	83
	SEZNAM PŘÍLOH	84
	ANOTACE	

ÚVOD

V současné době jsou moderní technologie automatickou součástí našeho každodenního bytí a mnozí z nás by si život bez nich nedokázali představit. Na světě existuje mnoho chytrých moderních technologií, které by nám měly poskytnout rychlou a snadnou dostupnost informací, a proto je důležité je umět využívat vhodně a smysluplně. Děti se dnes s různými výdobytky moderní techniky setkávají ve stále dřívějším věku například v podobě videí, her nebo komunikace s přáteli přes mobilní telefon, tablet, počítač či jiná zařízení. Ve volném čase se tyto technologie využívají ve velkém měřítku, proč je tedy více nezačlenit i do vzdělávání a výchovy?

V této bakalářské práci se budeme zabývat mírou rozšířenosti moderních technologií ve školních družinách. V období mladšího školního věku obvykle jedinec od rodičů dostává svůj první chytrý telefon, tablet nebo počítač. Jelikož se na internetu nachází mnoho nástrah a nebezpečí, děti by se s nimi měly již v tomto věkovém období naučit plnohodnotně a bezpečně pracovat. Školské instituce navíc mají šanci dětem ukázat, jak správně s technologiemi nakládat a využívat je i k jiným činnostem než ke komunikaci s přáteli nebo hraní her. Dosáhnou toho právě pomocí začlenění moderních technologií do svých činností tak, aby se děti mohly naučit s nimi pracovat v podobě naučné a výchovné.

Osobně se domnívám, že aplikace moderních technologií v rámci aktivit školních družin by mohla být při jejich správném využití velice přínosná nejen pro žáky, ale i pro vychovatele. Jelikož studuji obor vychovatelství a do budoucna bych ráda pracovala jako vychovatelka ve školní družině, chtěla jsem se o tomto tématu dozvědět více, abych uměla moderní techniku využívat při své práci plnohodnotně a vhodně. Každý učitel i vychovatel by se totiž měl orientovat v technologiích a programech s nimi spojených, aby je mohl následně zařadit do své činnosti s dětmi. V tomto ohledu pak vychovatel pozitivně působí na žáky, učí je s technologiemi vhodně pracovat a tím zamezuje vzniku možných rizik, se kterými se mohou děti v souvislosti s tímto tématem potkat.

Cíle práce

Primárním cílem teoretické části bakalářské práce je komplexně popsat využití moderních technologií ve školských zařízeních. Empirická část si dává za cíl vytvořit přehled využívaných technologií ve vybraných školních družinách. Tyto primární záměry jsou doplněny o dílčí cíle teoretické a empirické části práce.

Dílčí teoretické cíle

- Začlenit moderní technologie do systému didaktických prostředků.
- Vymežit pojem *moderní technologie* a jejich možnost využití na prvním stupni základních škol a školních družinách.
- Charakterizovat základní pojmy *školní družina*, *vychovatel*, *výchova* a *volný čas*.
- Objasnit vývojovou fázi dětí prvního stupně a vymežit moderní technologie a činnosti s nimi spjaté, které jsou pro děti v této fázi vhodné
- Popsat moderní technologie aplikovatelné ve školních družinách.

Dílčí empirické cíle

- Zhodnotit aktuální stav výzkumů zaměřených na využití moderních technologií ve školních družinách.
- Zjistit, s kterými moderními technologiemi se nejvíce pracuje ve vybraných školních družinách, v jaké míře a při jakých činnostech.
- Odhalit, jak nahlíží vybraní vychovatelé na využívání moderních technologií k aktivitám na svých pracovištích.

I. TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část práce obsahuje čtyři kapitoly. Moderní technologie spadají ve vzdělávacím procesu do skupiny materiálních didaktických prostředků, proto je obsahem **první** kapitoly popis této kategorie, její rozdělení a začlenění moderních technologií do jejího systému. V této části práce jsou zmíněny i nemateriální didaktické prostředky, jelikož se svým protějškem materiální povahy úzce souvisejí a ve školních družinách jsou zařazeny do části spojené s přípravou na vyučování. Po začlenění moderních technologií do systému didaktických prostředků vyvstává nutnost objasnit samotný pojem, kterým je označujeme, a jejich souvislost s výchovou a vzděláváním, což je předmětem kapitoly **druhé**. Jelikož se v této práci zabýváme moderními technologiemi ve školních družinách, ve **třetí** kapitole se zaměříme na termíny, které jsou s nimi spojené. Ke školní družině neodmyslitelně patří vychovatel, který zde vykonává přímou pedagogickou činnost v podobě výchovy ve volném čase. Děti, které toto zařízení navštěvují, jsou účastníky prvního stupně vzdělávání, dle vývojové psychologie se nacházejí v určité vývojové fázi, s níž se pojí důležité životní situace, jaké představuje například nástup do školy nebo první setkání s mobilním telefonem, který většina dětí v tomto věku dostává, či obdobná zkušenost s moderními technologiemi jak doma, tak i ve škole. Proto je **čtvrtá** kapitola již zaměřena na charakteristiku tohoto vývojového období žáků v souvislosti s moderními technologiemi ve školách a školních družinách. Tato závěrečná kapitola popisuje technické prostředky, které se využívají při vzdělávacím i výchovném procesu, a dále uvádí konkrétní technologie a projekty, s nimiž se ve školských zařízeních pracuje.

1. ZAČLENĚNÍ MODERNÍCH TECHNOLOGIÍ DO SYSTÉMU DIDAKTICKÝCH PROSTŘEDKŮ

Vzhledem k tématu práce považujeme za důležité se v první kapitole zaměřit na začlenění moderních technologií do systému didaktických prostředků. Objasníme si pojem *didaktické prostředky* pro pochopení, k čemu se při výchovně vzdělávacím procesu využívají, a uvedeme si jejich členění dle materiální a nemateriální povahy. Tyto kategorie spolu velmi úzce souvisí a při edukačním procesu musí být vhodně propojeny. Nejprve se budeme zabývat nemateriálními didaktickými prostředky, u nichž si stručně popíšeme jejich formy a zmíníme metody vyučování či učení i vyučovací zásady s nimi spjaté. Poté se zaměříme na materiální didaktické prostředky, mezi které spadají i moderní technologie. Jelikož jejich způsobů dělení je mnoho, uvedeme si pouze koncepce vybraných autorů. Konkrétně pro tuto bakalářskou práci se nám jeví jako nejvhodnější dělení od Obsta (2009, s. 338–339), Rambouska (2014, s. 11) a Vaněčka (2012, s. 35–36).

1.1. Didaktické prostředky

Existuje několik vymezení didaktických prostředků, například Maňák (2003, s. 50) tento pojem definuje jako „*všechny materiální předměty, které zajišťují, podmiňují a zefektivňují průběh vyučovacího procesu. Jde o takové předměty, které v úzké souvislosti s vyučovací metodou a organizační formou výuky napomáhají k dosažení výchovně vzdělávacích cílů*“. Velmi podobná tomuto pojetí, ale pro nás výstižnější, je definice od Průchy (2009, s. 258), který tvrdí, že: „*Didaktický prostředek označuje všechny předměty a jevy, které zajišťují, podmiňují a zefektivňují výuku a s použitím odpovídajících výukových metod a organizačních forem napomáhají při dosahování výchovně-vzdělávacích cílů*“. Díky využití didaktických prostředků a jejich různých kombinací učitel působí na žáky, řídí cíle své edukační činnosti, volí si různé cesty, jak svých záměrů dosáhnout apod. Ve školních družinách doplňují primární plnění výchovného záměru i dílčí cíle, které komplexně napomáhají při jeho realizaci (Hájek, 2003, s. 24). Při dobrém řízení a vyváženém působení více druhů didaktických prostředků a jejich vhodných kombinací má práce s nimi velmi pozitivní dopad na efektivitu činnosti a plnění vytyčeného záměru. Jelikož mohou výše zmíněné prostředky přispívat k uskutečnění rozličných záměrů, lze o nich tvrdit, že mají polyfunkční charakter (Rambousek, 2014, s. 7–10).

Didaktické prostředky lze rozdělit do různých kategorií podle autorů daných koncepcí. V následující kapitole si některé z nich uvedeme.

1.2. Dělení didaktických prostředků dle jednotlivých autorů

Existuje mnoho dělení didaktických prostředků od různých autorů, my jsme pro potřeby své práce vybrali několik výstižných klasifikací, které si v této podkapitole nastíníme. Nejprve je vhodné uvést, že didaktické prostředky zahrnují zásady, metody a formy vyučování a učení, dále například učební pomůcky, didaktické techniky a další materiální vybavení škol. Tímto se dostáváme k jejich dělení podle nemateriální a materiální povahy, přičemž obě kategorie jsou vzájemně propojené a ovlivnitelné (Nelešovská a spol., 2005, s. 140). Didaktické prostředky z hlediska **materiální a nemateriální povahy** vytyčuje již Horák a spol. (1985, s. 176–177).

Geschwinder a spol. (1995, s. 7) přehledně znázornil členění didaktických prostředků dle jejich charakteru následujícím schématem:

Obrázek č. 1: Rozčlenění didaktických prostředků (Geschwinder a spol., 1995, s. 7)

Skalková v knize *Obecná didaktika* (2007, s. 181–257), resp. v její III. části nazvané *Vyučovací proces*, uvádí jako didaktické prostředky: **osvojování vědění a organizaci procesu učení žáků, vyučovací metody, organizační formy vyučování**. Dále tyto prostředky dělí na **učební pomůcky a multimediální systém, programové učení a vyučování** a na **moderní didaktickou techniku ve vyučování**.

Maňák (2003, s. 50–56) zařazuje mezi didaktické prostředky **učební pomůcky, názornost, školní obraz, moderní učební pomůcky a tvorbu názorného materiálu**.

Rambouskova klasifikace (2014, s. 11) v publikaci *Materiální didaktické prostředky* funguje na principu dělení z hlediska materiální povahy, rozlišuje tedy následující kategorie:

učební pomůcky, metodické pomůcky, zařízení, didaktická technika, školní potřeby a výukové prostory.

Nelešovská a spol. (2005, s. 140–200) člení didaktické prostředky na **nemateriální (vyučovací zásady, vyučovací metody a organizační formy)** a **materiální (učební pomůcky, didaktická technika a materiální vybavení školy a třídy).**

Otto Obst (2009, s. 338–339) uvádí klasifikaci materiálních didaktických prostředků, v níž vyčleňuje pět kategorií: **učební pomůcky, technické výukové prostředky, organizační a reprografická technika, výukové prostory a jejich vybavení a vybavení učitele a žáka.**

V této podkapitole jsme shrnuli několik možností distinkce didaktických prostředků dle autorů jednotlivých koncepcí. Jelikož příprava na vyučování úzce souvisí se samotným procesem edukace, ve školních družinách se využívá většina didaktických prostředků, které zde byly uvedeny. V následující podkapitole se již zaměříme na jejich konkrétnější dělení a uvedeme souvislost mezi jejich aplikací ve školních družinách a průběhem výuky. Jako nejvhodnější se nám pro tuto práci jeví rozdělit didaktické prostředky dle nemateriální a materiální povahy způsobem, který uvedl ve své publikaci *Didaktika základní a střední školy* Horák (1985, s. 176–177). Dále ho v tomto směru následuje například Geschwinder a spol. (1995, s. 7) či Nelešovská a spol. (2005, s. 140–200).

1.2.1. Nemateriální didaktické prostředky

Jak jsme již zmínili v předchozí podkapitole, uvedení autoři (Geschwinder, 1995, s. 7, Nelešovská, 2005, s. 140–200) považují za nemateriální didaktické prostředky metody, formy vyučování a učení a vyučovací zásady, dále to také mohou být návyky, vědomosti nebo dovednosti jedinců. Tyto edukační prostředky jsou vzájemně propojené a představují podstatu pro splnění výukových cílů, které si pedagogové před započítím své činnosti stanoví. Proto je důležité dbát na spojení vhodných výukových metod s organizačními formami (Václavík, 2009, s. 294). Ve školních družinách probíhá příprava na vyučování, která je považována za součást žákova učení, a proto je velice důležitá těsná návaznost těchto dvou procesů a potažmo spolupráce mezi učiteli a vychovateli. Metody a formy ve výuce a v přípravě na vyučování se od sebe sice odlišují, vzájemně se však musí určitým způsobem doplňovat. Při procesu chystání se na vyučování je velmi významná volba správných metod a forem práce a také jejich vzájemné propojení, aby byly plněny stanovené cíle (Pávková, 2001, s. 110–111, Pávková, 2003, s. 128).

a) Metody

„V té nejobecnější charakteristice chápeme metodu jako cestu k cíli“ (Kalhous, 2009, s. 307). **Výukovou (vyučovací) metodou** rozumíme cestu k dosažení výukových cílů, které byly předem stanoveny, a s ní spojenou vzájemnou spoluprací učitele a žáka. Jako další uvádíme **metodu výchovy**, kterou lze charakterizovat podobně jako výukovou metodu s tím rozdílem, že je navíc obohacena například o odměny a tresty, působení pomocí příkladů a vedení diskuze (Průcha a spol., 2013, s. 153).

Nelešovská (2005, s. 152–173) dělí vyučovací metody dle didaktického aspektu na metody slovní, metody názorně demonstrační, metody praktické a metody aktivizující, které se v současné době dostávají do popředí. Aktivizující metody představují nové přístupy, které zajišťují aktivní zapojení žáka do procesu učení, v rámci kterých učitel nebo vychovatel místo pouhého předávání svých znalostí vytváří pro žáka vhodné podmínky pro jeho rozvoj.

Všechny tyto metody jsou hojně využívány ve školních družinách při přípravě na vyučování a společně s vhodným řízením a organizací práce tvoří celistvý systém. Metody slovní se využívají nejčastěji v podobě vyprávění, vysvětlování nebo práce s textem. Při metodách názorně demonstračních se uplatňuje především pozorování a předvádění různých předmětů a jevů. U využití metod praktických se klade důraz na propojení získaných teoretických vědomostí s praktickými dovednostmi (Pávková, 2001, s. 111). Nejvíce využívanou metodou ve školních družinách je metoda aktivizující, v rámci které mohou žáci rozvíjet osvojené dovednosti a vědomosti, a to například pomocí soutěží nebo didaktických her (Pávková, 2003, s. 128). Všechny tyto složky spolu souvisejí a při řešení výchovných situací má každá z nich svoji funkci. Pro přípravu vychovatele je proto velmi důležitá znalost vhodných metod práce s žáky dané věkové kategorie (Pávková, 2001, s. 111) a mimo jiné i jejich adekvátní propojení s technologiemi (viz podkapitola 4.2.1.).

Maňák (2003, s. 34–35) uvádí další dělení metod: dle **aspektu psychologického** (metody sdělovací, samostatné práce žáků, badatelské a výzkumné), **aspektu logického** (postup srovnávací, induktivní, deduktivní a analyticko-syntetický) či **aspektu procesuálního** (metody motivační, expoziční, fixační, diagnostické a aplikační). Jako poslední zmiňuje **aspekt organizační** (kombinace metod s vyučovacími formami nebo s vyučovacími pomůckami).

b) Organizační formy výuky

Pojem *forma výuky* není doposud ustálen, dříve se významově blížil spíše edukačním metodám, dnes ho lze charakterizovat jako soubor prostředků a způsobů organizace výuky (Průcha a spol., 2013, s. 79).

Václavík (2009, s. 293–305) uvádí dvě důležitá hlediska pro uspořádání výuky:

- **S kým pracujeme a jak**, zda se jedná o výuku individuální, při níž se učitel po určitou dobu intenzivně věnuje pouze jednomu žákovi. Mezi další typy edukace patří výuka hromadná a frontální, při které pedagog působí na celou skupinu žáků stejného věku, dále projektová výuka, skupinová a kooperativní výuka, týmová výuka nebo otevřené vyučování.
- **Místo konání výuky**, tedy prostor, v němž se výuka odehrává, zda v klasické třídě, specializované učebně, v přirozeném nebo domácím prostředí.

Při přípravě na vyučování se ve školní družině využívá forma **hromadná**, v rámci které se vychovatel věnuje všem žákům, následně **skupinová**, při níž jsou děti rozděleny do menších skupin a společně v nich pracují, a také forma **individuální**, která se aplikuje při samostatném učení či práci a při níž je vychovatel dětem nápomocen. Důležitou součástí všech způsobů představuje pedagogický pracovník, který by měl vytvářet vhodné podmínky pro učení žáků, pomáhat jim a radit, pokud to potřebují. Při volbě mezi těmito formami je nutná znalost jejich správného využití (Pávková, 2003, s. 128). Tyto způsoby výuky jsou zastoupeny i při využívání informačních a komunikačních technologií (dále ICT) ve školních družinách (viz podkapitola 4.2.1.).

c) Vyučovací zásady

Vyučovací zásady lze popsat jako „*určité požadavky a pravidla, které jsou formulovány na základě poznání zákonitostí vyučovacího procesu a jejichž dodržování ovlivňuje efektivitu úspěšnosti*“ (Nelešovská a kol., 2005, s. 141). Jsou v souladu se všemi stránkami výuky, mezi které patří její formy a metody a také materiální didaktické prostředky (Kurelová, 2009, s. 268). Pro správnou funkci školních družin je důležité dodržovat tyto obecné vyučovací zásady společně s požadavky pedagogiky volného času (Hájek, 2003, s. 24).

Přehlednou soustavou nejčastěji uváděných vyučovacích zásad v didaktice se zabývá Kurelová (2009, s. 268–272):

- zásada komplexního rozvoje osobnosti žáka,
- zásada vědeckosti,
- zásada individuálního přístupu k žákům,
- zásada spojení teorie s praxí,
- zásada názornosti,
- zásada soustavnosti a přiměřenosti,
- zásada uvědomělosti a aktivity,
- zásada trvalosti.

Jak již bylo na začátku této podkapitoly zmíněno, didaktické zásady se vztahují jak k formám a metodám výuky, tak i k materiálním didaktickým prostředkům. Do popředí se dostává zásada názornosti, jelikož materiální didaktické prostředky jsou vždy názornými pomůckami. Tato zásada byla vždy považována za nezbytnou součást výuky a „*každému učiteli dnes připadá jako samozřejmé, že se má ve výuce vycházet z názoru, zejména u mladších žáků*“ (Maňák, 2003, s. 51). Materiální didaktické prostředky přinášejí žákům ve výuce i s tím spojené přípravě na ni možnost zapojit co nejvíce smyslů. To představuje nezbytnou součást výuky, dle výzkumů totiž informace přijímáme následujícím způsobem (Petty in Klement a spol. 2017, s. 59):

- 87 % informací vnímáme zrakem,
- 9 % informací vnímáme sluchem,
- 4 % informací vnímáme ostatními smysly.

V této podkapitole jsme uvedli dělení nemateriálních didaktických prostředků na metody a formy výuky a didaktické zásady, které jsou pro činnosti ve školách a školních družinách významné. Toto téma úzce souvisí s didaktickými prostředky materiální povahy, na které se zaměříme v následující podkapitole.

1.2.2. Materiální didaktické prostředky

Mezi materiální didaktické prostředky můžeme dle Rambouska (2014) začlenit ty didaktické prostředky, které jsou materiálního charakteru, pojí se s obsahem, metodami a formami výchovně vzdělávacího procesu za účelem dosažení stanovených cílů činnosti a plní didaktické funkce (Rambousek, 2014, s. 10–11). Díky rozvoji kultury a techniky se tyto

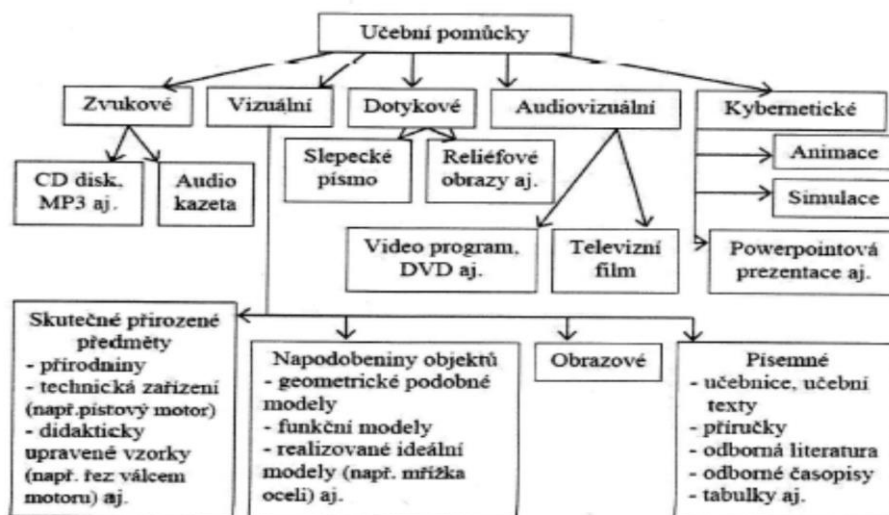
didaktické prostředky postupně začaly měnit a staly se tak významným modernizačním faktorem zefektivňujícím celý průběh vyučovacího procesu (Skalková, 2007, s. 249) i činnosti spojené s přípravou na vyučování ve školních družinách (Pávková, 2003, s. 127).

Existuje několik členění materiálních didaktických prostředků, ale pro potřeby této práce zde uvádíme pouze jejich souhrn dle Rambouska (2014), Vaněčka (2012) a Obsta (2009):

a) Učební pomůcky

Učebními pomůckami rozumíme materiální didaktické prostředky, které tvoří bezprostřední informace o obsahu výuky a působí přímo na konání žáků a učitelů ve snaze naplnit předem stanovené cíle výuky. Jedná se tedy o jakékoli vhodně připravené učivo (Rambousek, 2014, s. 15–20). Mezi jejich základní didaktické funkce patří funkce informační, transformační, aktivizační a regulační (Vaněček, 2012, s. 35–36). Každá škola má stanovený souhrn pomůcek, které jsou využívány i ve školních družinách při přípravě na vyučování (Holeyšovská, 2003, s. 9).

Vaněček (2012, s. 35) uvádí dělení učebních pomůcek podle následujícího schématu:

Obrázek č. 2: Rozdělení učebních pomůcek (Vaněček, 2012, s. 35)

Jako další uvádíme přehled učebních pomůcek dle Obsta (2009, s. 338):

- **originální předměty a reálné skutečnosti** – sem můžeme zařadit přírodniny, výrobky, jevy a děje (např. sociální, chemické, fyzikální), dále také reálné zvuky a hudební projevy,

- **zobrazení a znázornění předmětů a skutečností** – jsou to modely, prezentovaná zobrazení (přímo nebo prostřednictvím techniky) a různé zvukové záznamy,
- **textové pomůcky** – do této kategorie spadají učebnice, pracovní materiály (tabulky, atlasy), doplňková a pomocná literatura a informační zdroje,
- **pořady a programy prezentované technickými prostředky** – jedná se o pořady (výukové filmy) a programy (pro počítače, výukové soustavy),
- **speciální pomůcky** – mezi ně patří například pomůcky pro tělesnou a zaměstnávací výchovu nebo žákovské experimentální soustavy.

Ve školních družinách mohou být dle dělení Obsta (2009, s. 338) využity učební pomůcky jako například hudební nástroje, stavebnice, stolní hry, dětské časopisy nebo knihy, naučná videa, filmy nebo hry na počítači, sportovní náčiní (například švihadla, míče nebo také koloběžky pro dopravní výchovu) a mnoho dalšího (Hájek, 2003, s. 45).

b) Technické výukové prostředky (didaktická technika)

Vaněček (2012, s. 33–59) uvádí, že technický prostředek je prostředkem materiálním didaktickým, na rozdíl od učebních pomůcek funguje pouze jako zprostředkovatel pro výuku a vykonává funkci sekundární, což znamená, že jen vytváří podmínky pro interpretaci informací a učiva studentům. Tyto prostředky klasifikuje následovně:

- **základní výukové prostory a zařízení**, což jsou učebny, školní knihovny, laboratoře a další,
- **speciální zařízení a vybavení**, pod kterými si můžeme přestavit např. školní dílny, učebnu vaření a další,
- **technické pomůcky**, které dále člení:
 - zobrazovací a promítací plochy,
 - statická projekce,
 - zpětný projektor,
 - diapojektor,
 - vizualizér (dokumentová kamera),
 - projekční technika,
 - audiovizuální technika,
 - videoprojekce (dynamická projekce),

- zvuková technika,
- televizní technika a videotechnika,
- počítače a multimediální prostředky (kopírovací tabule, datový projektor, interaktivní tabule, hlasovací zařízení, počítačový výukový systém, řídicí systém, 3D projekce).

Obst (2009, s. 339) rozděluje technické výukové prostředky velmi podobně jako Vaněček a to do čtyř následujících kategorií:

- **Auditivní technika**
 - magnetofony,
 - gramofony,
 - sluchátková souprava,
 - přehrávače CD.
- **Vizuální technika**
 - diaprojekce,
 - zpětná projekce,
 - dynamická projekce.
- **Audiovizuální technika**
 - projekce diafonem,
 - filmový projektor,
 - magnetoskopy,
 - videorekordéry,
 - videotechnika,
 - televizní technika,
 - multimediální systémy na bázi počítačů.
- **Technika řídicí a hodnotící**
 - zpětnovazební systém,
 - výukové počítačové systémy,
 - osobní počítače,
 - trenažéry.¹

V dělení materiálních didaktických prostředků jsou **ICT nástroje** obsaženy jak v učebních pomůckách, tak i v technických výukových prostředcích. Jako **učební pomůcku**

¹ Uvedené dělení technických výukových prostředků je již zastaralé a mnohé z nich, se ve výuce nevyužívají, naopak zde některé chybí

lze využít ICT nástroj v podobě výukového programu, nebo také interaktivní pomůcky, která se aplikuje za účelem osvojování dovedností o ICT nástrojích. Ovšem největší obsazení mají tyto přístroje v **technických výukových prostředcích**, a to v oblasti technických pomůcek.

Výuka, kterou obohacují digitální technologie, na žáky působí mnohem atraktivněji a přístupněji jejich intelektuálním schopnostem, bezesporu je také mnohem efektivnější (Polakovič a spol., 2016, s. 34). Ve školní družině se to projevuje při využívání počítačových výukových programů, správné volbě vhodných televizních pořadů nebo videokazet v rámci přípravy na vyučování (Pávková, 2003, s. 128).

Dle dělení Vaněčka (2012) uvádíme technické výukové prostředky ve školních družinách. **Základní výukové prostory a zařízení** by se měly odlišovat od školních učeben. Prostory vybaveny jako herny jsou zařízeny tak, aby vyhovovaly potřebám dětí prvního stupně základní školy. Toto zázemí by mělo být rozmanitě vybaveno vhodným **zařízením**, poskytovat dětem pocit bezpečí a pozitivní energii, umožňovat soukromí a možnost odpočinku, ale naopak i zajišťovat příležitost ke skupinovým aktivitám, a to jak zájmovým, organizovaným, tak i spontánním. Pro další činnosti mohou školní družiny využívat **speciální zařízení a vybavení** škol jako například dílny, počítačové místnosti, tělocvičny, kuchyňky apod. Většina školních družin je již vybavena **technickými pomůckami**, které tvoří televize, další audiovizuální technika a především počítače. Kupříkladu pořad v televizi může následně podnítit rozhovor na určité téma nebo působit jako motivace či předloha k výtvarným činnostem. Počítače slouží k rozvíjení představivosti, pohotovosti nebo také intelektuálních dovedností, a to pomocí didaktických her (Hájek, 2003, s. 43–46).

V první kapitole jsme již nastínili téma didaktických prostředků a jejich smysl ve vzdělávání a výchově, dále jsme do tohoto systému začlenili moderní technologie. Zásadní bod této části práce představuje důležitost propojení materiálních pomůcek s pomůckami nemateriálními, protože tímto společně napomáhají k plnění vytyčených cílů ve výuce i přípravě na ni. Své významné místo v kapitole zaujímají moderní technologie aplikované v rámci vzdělávání, jelikož právě vzestup ICT vyvolal velké změny v obsahu, formách i způsobu výuky (Vaněček, 2011, s. 11). V následující kapitole uvedeme, co vlastně označujeme jako moderní technologie, jaké zastoupení ve vzdělávacím a výchovném procesu mají a které změny v něm způsobily.

2. MODERNÍ TECHNOLOGIE

Moderní technologie jsou v dnešní době hojně využívané ve školním vyučování. Stejně jako je jednotlivá práce učitele a vychovatele vzájemně propojena, přesahuje do školních družin právě i technika aplikovaná při výuce, s níž žáci za přítomnosti a kontroly vychovatele pracují. V této kapitole se tedy zaměříme na pojem *moderní technologie*, definujeme si tento termín v obecném slova smyslu a následně jej vztáhneme na výchovně-vzdělávací procesy.

Moderní technologie mají řadu příbuzných pojmů, například *informační a komunikační technologie* (dále *ICT*), *digitální technologie*, *nové technologie* a *výpočetní technologie*. My zde budeme využívat zejména pojmy *moderní technologie*, *ICT* a *digitální technologie*, které chápeme jako synonyma.

Zounek a Šedová (2009, s. 15) popisují ICT následovně: „*Pod pojmem informační a komunikační technologie (ICT) zahrnujeme prostředky moderní didaktické audiovizuální techniky (např. video, televizi, CD přehrávač, datový projektor) a digitální technologie, které jsou založeny na počítačích a telekomunikačních službách, umožňujících jejich uživatelům v maximální možné míře zpřístupnit informace a dále s nimi pracovat (například internet, interaktivní tabule, digitální kamera aj.), ale také různými formami a prostředky komunikovat (e-mail)*“.

V současné době jsou moderní technologie stále více rozšířené, jejich dostupnost a s tím spojené využívání se permanentně zvyšuje. Různá elektronika se stala součástí našeho života a celé řady námi každodenně vykonávaných činností, ať už vzdělávacích a pracovních, tak i volnočasových. Díky rozvoji informačních a komunikačních technologií jsme schopni získat informace velmi rychle a jednoduše, proto je zařazení ICT do škol i činností školních družin velmi vhodné a zřejmé. S detaily tohoto procesu se seznámíme v následující podkapitole.

2.1. Moderní technologie ve výchovně vzdělávacím procesu

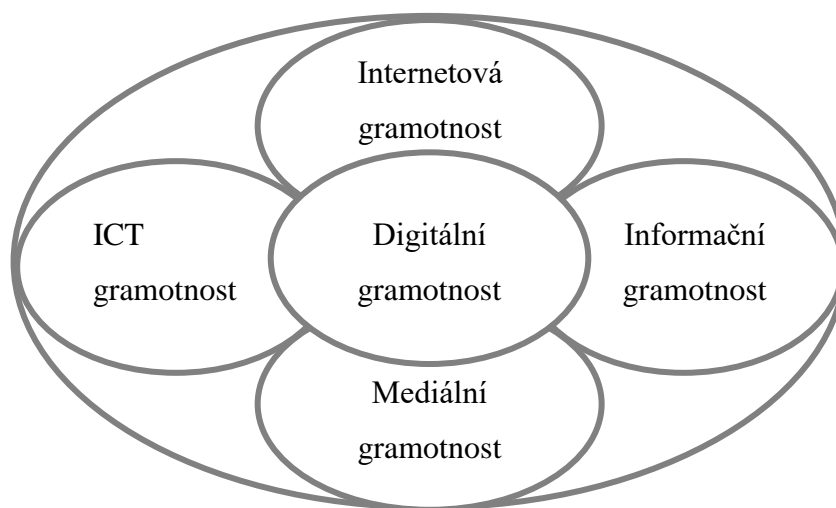
„*Člověk vybavený pouze „klasickým vzděláním“, i kdyby bylo sebedokonalejší, nebude mít šanci se v digitálním světě plnohodnotně uplatnit.*“ (MŠMT, 2014, s. 2)

Velký a rychlý vývoj moderních technologií poznamenal z nemalé části i vzdělávání a výchovu. V této podkapitole se tedy zaměříme na moderní technologie ve vztahu k edukačním činnostem. Je nutné zdůraznit, že „*samotné digitální technologie lidskému učení nijak zásadně nepomáhají. Využití vzdělávacího potenciálu technologií vždy*

záleží především na cílech a schopnostech jejich uživatelů a kontextu vzdělávání a učení“ (Neumajer a spol., 2015, s. 18–19).

Dnešní děti se s moderními technologiemi setkávají již v brzkém věku, kdy jde spíše o naplnění volného času pomocí mobilů, počítačů, tabletů, notebooků atd. Tím si snadněji zvykají na jejich užívání a technologie se stávají automaticky součástí jejich života. Proto by pro ně využití moderních technologií ve výchovném a vzdělávacím procesu mohlo být daleko jednodušší a zajímavější než pro generaci, která se s podobnými prostředky v dětství nesešla. To ovšem neznamená, že děti nepotřebují dále digitálně vzdělávat, jelikož jsou s rychlým vývojem techniky spojeny i vyšší nároky na její ovládnutí (MŠMT, 2014, s. 8). *„Digitálním vzděláváním rozumíme zjednodušeně takové vzdělávání, které reaguje na změny ve společnosti související s rozvojem digitálních technologií a jejich využívání v nejrůznějších oblastech lidských činností. Zahrnuje jak vzdělávání, které účinně využívá digitální technologie na podporu výuky a učení, tak vzdělávání, které rozvíjí digitální gramotnost žáků a připravuje je na uplatnění ve společnosti a na trhu práce, kde požadavky na znalosti a dovednosti v segmentu informačních technologií stále rostou“* (MŠMT, 2014, s. 3). Digitální vzdělávání je praktikováno i ve školních družinách, jelikož s výukou na školách úzce souvisí i příprava žáků do výuky. Práce učitelů a vychovatelů musí být tedy propojena a vzájemně na sebe navazovat (Hájek, 2003, s. 70).

Díky přítomnosti moderních technologií v mnoha pracovních odvětvích i běžném životě hodnotíme digitální gramotnost pro dnešní i budoucí generaci jako velmi užitečnou, je to *„schopnost najít, porozumět, vyhodnotit, vytvořit a předávat digitální informace, je to schopnost, která vyžaduje kognitivní i technické dovednosti“* (American library association, 2013, s. 2). Tudíž lidé, kteří disponují digitální gramotností, by měli být schopni využívat digitální technologie při jakýchkoliv činnostech života, ve volném čase, při práci i učení (Zounek a spol., 2016, s. 31). Existuje mnoho typů gramotnosti, které jsou v digitálním světě důležité a vzájemně se doplňují, výstižně je zaznamenal Neumajer a spol. (2015):

Obrázek č. 3: Digitální gramotnost (Neumajer a spol., 2015)

Z obrázku č. 3 vyplývá, že člověk digitálně gramotný by měl ovládat schopnosti **ICT gramotnosti** (technické znalosti a dovednosti, ovládání počítačů a jejich programů), **mediální gramotnosti** (znalosti a dovednosti spojené s využíváním, interpretací i vytvářením mediálních sdělení) **internetové gramotnosti** (obohacená ICT gramotnost o schopnost smysluplné orientace na internetu i na ostatních digitálních sítích) i **informační gramotnosti** (schopnost hledání, uspořádání a zhotovení informací), (Neumajer a spol., 2015, s. 17).

Je zjevné, že v posledních letech prošlo školství značnou proměnou, jedním z důležitých faktorů této změny je i vývoj digitálních technologií. Připojení k internetu má dnes prakticky každá škola a množství techniky využívané ve vzdělávacích institucích se také stále zvyšuje (MŠMT, 2014, s. 6–7). Tímto se dostáváme k následující podkapitole, ve které uvádíme, jaké změny za posledních dvacet let moderní technologie přinesly do života škol.

2.2. Změny ve vzdělávání za posledních dvacet let vlivem ICT

L. Pound (How children learn. From Montessori to Vygotsky. Step forward publishing) in Polakovič a spol. (2016, s. 9) uvádí, že za posledních dvacet let působení informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání změnilo následující:

- filozofii vyučování a učení – což se projevilo odklonem od pouhého vstřebávání informací a instruktivního přístupu a příklonem ke kognitivnímu, respektive ke konstruktivistickému přístupu,

- roli učitele – z autoritativního zprostředkovatele informací se vyvinul poradce a průvodce studiem,
- roli studenta – pasivní příjemce informací se změnil na aktivně učícího se,
- kurikulum – změny systému předmětů,
- organizaci a řízení edukace.

Z uvedených informací je patrné, že moderní technologie na edukační proces působí velmi přínosně. Při vhodném využívání mohou tyto prostředky pozitivně ovlivnit efektivitu edukačního procesu, s tím spojenou i přípravu na vyučování a jiné činnosti probíhající ve školních družinách. V opačném případě, tedy při nevhodné aplikaci ICT, ale mohou vzniknout škody. Kvůli snaze je eliminovat a vytvářet prostředí vhodné pro zefektivnění moderních technologií ve vzdělávání je tato problematika stále diskutovanějším tématem (Polakovič a spol., 2016, s. 9).

Se změnami, které ve vzdělávání a výchově nastaly, se pozornost začíná přesouvat k novému konceptu teorie učení, a to ke **konektivismu**, který byl poprvé představen G. Siemensem a S. Downsem jako technika učení v digitálním věku. Je to aplikovaná teorie konstruktivismu, tudíž nahlíží na učební proces jako na individuální činnost. Jeho významný aspekt tvoří aktivní využívání ICT nástrojů, které rozšiřují obzory jedince nad rámec jeho běžných kapacit (Klement, 2017, s. 93).

Ve druhé kapitole jsme se zaměřili na moderní technologie a jejich postavení ve výchovném a vzdělávacím procesu. Nastínili jsme důležitost tématu digitální edukace a změny s ní spjaté, které měly na výchovu i vzdělávání zásadní vliv. Jelikož téma bakalářské práce zní Moderní technologie ve školních družinách, považujeme za přínosné v následující kapitole objasnit základní termíny související s prací právě ve školních družinách.

3. VYMEZENÍ POJMŮ ŠKOLNÍ DRUŽINA, VYCHOVATEL, VÝCHOVA A VOLNÝ ČAS

V této kapitole se seznámíme se základními termíny jako je *školní družina*, *vychovatel*, který výchovně působí na žáky ve školních družinách během jejich volného času, a s tím spojený termín *výchova a výchova ve volném čase* a *volný čas*.

3.1. Školní družina

Školní družina je školské zařízení, které funguje pro děti prvního stupně základní školy, avšak při odůvodněných situacích může školní družinu navštěvovat i žák starší. Je nutné zmínit, že školní družina nepředstavuje místo pro pokračování školní výuky. Její činnost probíhá v době před začátkem školního vyučování a po jeho skončení. Propojení vyučovacího procesu a volnočasových aktivit je v rámci dosahování obecných cílů důležitou součástí školní družiny (Bendl, 2015, s. 153). Na její činnosti má jednoznačně velký vliv i rozvoj moderních technologií, který přináší své výhody i rizika. Pozitivní působení však dominuje a rozšiřuje například okruh znalostí a různorodost činností dětí i vychovatelů (Hájek a spol., 2010, s. 113–115). Své fungování řídí školní družina dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), a také vyhláškou č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Jako základní formu činnosti školní družiny nazýváme činnost pravidelnou, což je každodenní pedagogická práce s žáky, kteří jsou přihlášení k pravidelné docházce. Provádí se při ní příležitostné, spontánní aktivity, odpočinkové činnosti a příprava žáků na vyučování (Hájek a spol., 2011, s. 144–145). V tomto ohledu musí vychovatelé a učitelé dostatečně spolupracovat. Vychovatel musí znát stěžejní pedagogické dokumenty a disponovat základními didaktickými znalostmi. Stejně tak učitel musí ovládat základy pedagogiky volného času a výchovy mimo vyučování. Obsah, metody i formy činností by měly být vzájemně propojeny (viz podkapitola 1.2.1.).

Školní družina se podílí na realizaci *Školního vzdělávacího programu*. Navazuje tak na rámcové vzdělávací programy pro předškolní a základní vzdělávání tím, že dále rozvíjí zde uvedené klíčové kompetence pomocí své specifčnosti práce, která umožňuje vychovatelům uskutečňovat aktivity, které jsou pro děti atraktivní a zaujmou je, ale zároveň představují

velmi užitečnou položku ve formování jejich osobnosti (Holeyšovská, 2009, s. 13–14; Hájek, Pávková a kol., 2003, s. 7–12).

Školní družina nabízí žákům velké množství zájmových aktivit, které rozvíjejí jejich kompetence, ale také činnosti, které jsou vnímány jako odpočinek nebo rekreace. Pokouší se tímto způsobem děti navádět ke vhodnému a hodnotnému trávení volného času. Dané činnosti by měly dítě aktivizovat, rozvíjet jeho dovednosti a vědomosti, ale i formovat jeho životní postoje. Další důležitou funkcí školní družiny je rozvoj osobnosti dítěte po sociální stránce, tedy v oblasti komunikace, tolerance vůči ostatním a v neposlední řadě spolupráce. Díky široké škále možností, které v dnešní době děti mají, a tím vznikajícím vyšším požadavkům na konkrétního jedince, je nutné formovat zdravou osobnost, která zná svou cenu, dokáže se začlenit do společnosti a nabýt odolnosti vůči potencionálním negativním vlivům svého okolí (Holeyšovská, 2009, s. 13–14; Pávková a kol., 2003 s. 7–12). S faktem, že dnešní děti vyrůstají v digitální době, souvisejí i možná rizika v podobě kybergroomingu, kyberšikany, nevhodného využívání sociálních sítí, sextingu a mnoho dalších podob ohrožení. Z toho důvodu je podstatné, že školní družina působí jako určitá prevence proti sociálně patologickým jevům, a proto nabývá na důležitosti vhodné výchovné působení v tomto zařízení i učení správnému využívání moderních technologií.

Dle Hájka (2003, s. 12) jsou pro funkční činnost školní družiny a zvládnutí jejich úkolů stanoveny tyto podmínky:

1. *„Personální (vychovatelka jako odborně vzdělaná osobnost s velkou dávkou empatie, chutí s dětmi pracovat).*
2. *Materiální (účelově vybavené prostory kluboven a heren, možnost využívání tělocvičen a sportovišť).*
3. *Řídící a kontrolní, pro splnění této podmínky má školní družina oporu v právním vymezení své činnosti i v ustanoveních vztahujících se k činnosti s dětmi“.*

Popsané podmínky pro funkční činnost školní družiny (Hájek, 2003, s. 12) v důsledku zapojení moderních technologií musí obsahovat i náležitosti s nimi spojené. **Personální podmínky** by měly zahrnovat základní dovednosti a znalosti vychovatele didaktické techniky a s tím spojenou schopnost pedagogických pracovníků propojit činnosti v souladu s plněním stanovených cílů pomocí technologií (Bendl, 2015, s. 303). Do **materiálních podmínek** spadá plnohodnotné vybavení prostor vhodnými informačními a komunikačními technologiemi, které jsou ve školních družinách nejvíce zastoupeny v podobě počítačů (Macek, 2007, s. 120).

3.1.1. Školní vzdělávací program ve školní družině

Školní družina patří mezi školská zařízení, pro které Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále MŠMT ČR) nevydává rámcový vzdělávací program. Pro školní družinu zhotovuje vlastní náplň práce ředitel příslušné školy a následně jej zpřístupňuje na veřejném místě, případně na internetových stránkách školy.

Dle MŠMT ČR (2009, s. 59–60) musí školní vzdělávací program školní družiny povinně obsahovat:

- konkrétní cíle vzdělávání,
- délku a časový plán vzdělávání,
- **formy vzdělávání**, které byly společně s metodami a didaktickými zásadami objasněny v podkapitole 1.2.1.,
- obsah vzdělávání,
- podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
- podmínky přijímání uchazečů a podmínky průběhu a ukončování vzdělávání,
- **popis materiálních podmínek**, viz podkapitola 1.2.2.,
- **popis personálních podmínek**, viz podkapitoly 3.1. a 3.2.,
- popis ekonomických podmínek,
- popis podmínek bezpečnosti práce a ochrany zdraví.

Jako nepovinné jsou udávány identifikační údaje, charakteristika zařízení a podmínky vzdělávání žáků nadaných.

V této podkapitole jsme uvedli nejdůležitější informace o školních družinách. V těchto zařízeních vykonávají výchovnou činnost vychovatelé, kteří svým působením a znalostmi ovlivňují průběh různých činností, které mimo jiné zahrnují i aktivity spojené s technologiemi. Je nutno umět děti správně motivovat k daným úkonům, což již záleží na osobnosti a schopnostech vychovatele, kterými se budeme podrobněji zabývat v následující podkapitole.

3.2. Vychovatel

„Vychovateli jsou označováni pracovníci školských zařízení, zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu, některých zařízení pro zájmové vzdělávání (školní družiny nebo školní kluby) nebo zařízení sociální péče“ (Pávková a kol., 2011, s. 68). Jedná se tedy o pedagogické

pracovníky, kteří vykonávají přímou pedagogickou činnost dle § 16 Zákona o pedagogických pracovnících č. 563/2004 Sb.

Vychovatel má důležitou roli pro formování osobnosti žáků prvního stupně. Působí na ně pomocí výchovy, kterou plánuje a organizuje v jejich volném čase pomocí různorodě zaměřených činností, které napomáhají jejich všestrannému rozvoji. Jak uvádí Bendl a spol. (2015, s. 13–14) ve své publikaci, činnosti vychovatele jsou následující:

- administrativní činnosti,
- organizační činnosti,
- koordinační činnosti,
- metodické činnosti,
- diagnostické činnosti,
- přímé výchovné a vzdělávací činnosti.

Jak jsme již zmínili v podkapitole 3.1., aktuálně ke školní družině patří i činnosti spojené s moderními technologiemi, proto jako další předpoklad pro práci vychovatele musí být základní dovednosti při práci s počítačem. Jedná se zejména o zapnutí přístroje, přihlášení uživatele, spouštění, ovládání a ukončování užívaných programů a vyhnutí se riziku napadení počítače virem. K těmto základním předpokladům se řadí také nutnost umět pracovat v textovém editoru, s tabulkami a grafickými editory, dále musí vychovatel umět používat elektronickou poštu, vyhledávat na internetu a instalovat jednoduché programy. Jeho činnost s počítačem slouží jako dobrá motivace pro žáky ke správnému používání technologií (Macek, 2007, s. 122).

V této podkapitole jsme objasnili pojem vychovatel a poskytli jsme vhled do náplně jeho práce ve školní družině. Jelikož vychovatel působí na žáky pomocí výchovné činnosti, považujeme za přínosné v další podkapitole popsat termín *výchova*.

3.3. Výchova

Vymezení pojmu *výchova* existuje od mnoha autorů několik, my zde uvádíme definici od Pávkové, která se nám jevila jako nejvhodnější. Ta výchovu popisuje jako „*záměrné, cílevědomé, dlouhodobé působení vychovávajícího na vychovávaného v pozitivním smyslu*“ (Pávková, 2011, s. 65). Podle Pedagogického slovníku je nutné u jedince vytvářet takové podmínky, které jsou „*v souladu s individuálními dispozicemi a stimulujičích jeho vlastní*

snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností“ (Průcha a spol., 2013, s. 345).

Výchova společně se vzděláváním plní důležitou roli v socializaci člověka. Jedinec by si měl osvojit normy a hodnoty dané společností, zapojit se do ní a naučit se jejím sociálním rolím (Hájek, 2003, s. 12–13). Jelikož socializace osobnosti tvoří základ pro život, je velmi příznivé, že se na tuto skutečnost čím dál více dbá. Nesmí se ovšem opomenout individuální stránka každého jedince, na niž je třeba při výchově brát zřetel.

Pávková a kol. (2011, s. 68) zmiňuje, že výchova se může dělit na tři oblasti: výchovu formální, výchovu informální a **výchovu neformální**. Ve školních družinách se uplatňuje výchova neformální, což je **výchovné působení ve volném čase**:

Tato oblast je označována jako neformální výchova a její jedinečnost spočívá v tom, že je pro jedince daleko přirozenější a příjemnější vykonávat činnosti a aktivity ve svém volném čase, proto při ní působí otevřeně více možnostem a zachovává si pozitivní přístup (Pávková, 2015, s. 122). Díky těmto faktům je výhodné v jejím rámci začleňovat moderní technologie, vlivem příjemnějšího a přirozenějšího prostředí se totiž mohou využívat i jinými způsoby než ve školách i při plnění obecně stanovených cílů. Výchovu ve volném čase realizují pedagogičtí pracovníci, ve školních družinách tuto funkci zastupují vychovatelé (viz podkapitola 3.2.).

Výchovné působení ve volném čase plní základní funkce, mezi které řadíme **funkce výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní**, které se realizují v různých mírách dle typu zařízení a institucí (Pávková a kol., 2011, s. 70).

Propojením výchovy a volného času mezi těmito pojmy vzniká vztah, který vymezuje Pávková (2011, s. 67) ve třech vzájemně spjatých pohledech na výchovu:

Výchova ve volném čase definuje prostor, který se nám nabízí pro výchovné působení.

Výchova volným časem označuje volný čas jako prostředek, kterým můžeme jedince vychovávat. Jsou to tedy aktivity, činnosti ale i instituce a formy výchovy, skrze které můžeme žáka v jisté míře pozitivně ovlivňovat.

Výchova pro volný čas (k volnému času) buduje v člověku kompetence, jak správně a plnohodnotně využívat svůj volný čas.

V této podkapitole jsme se zabývali výchovnou činností, pomocí které působí vychovatel na žáky ve školní družině. Protože tento proces probíhá ve volném čase dětí, následující podkapitola bude zaměřena právě na téma volný čas.

3.4. Volný čas

Mnozí z nás si volný čas ztotožňují s dobou, v níž se věnujeme sami sobě, uspokojování našich zájmů a individuálních potřeb, odpočinku a uskutečňování dalších různorodých aktivit. Součástí volného času se v posledních letech staly i moderní technologie, které jsou dle MŠMT ČR (2014, s. 8) „*všudypřítomné, a práce s nimi je mladými lidmi považována za zcela přirozenou součást jejich života. Mimo školní výuku bývají žáci v kontaktu prostřednictvím digitálních technologií spolu navzájem, s ostatním světem, mají takřka nekonečný přístup k informacím*“. Proto by se tyto prostředky měly aktivně začlenit i do výchovy ve volném čase, aby si děti vybuodovaly kompetence pro jejich vhodné a bezpečné využívání.

Ačkoliv má volný čas pro většinu osob veskrze pozitivní význam, každý na tento fenomén pohlíží jinak, a proto pro něj také neexistuje jednotná definice. Zde si uvedeme pár z jeho různých pojetí.

Hofbauer (2011, s. 10) konstatuje, že volný čas představuje úsek lidského života, který máme mimo čas pracovní a tzv. čas vázaný, což představuje dobu, která nám zbývá po splnění pracovních povinností a svých potřeb, jako jsou např. biofyziologické potřeby, starost o chod rodiny a domácnosti a další. Jak podotýká Pávková a kol. (2002, s. 13), volný čas lze vnímat jako dobu, „*kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění*“. Často do něj zařazujeme činnosti spojené s odpočinkem, relaxací, zábavou, rekreací, zájmovými činnostmi a s mnoha dalšími pro nás příjemnými aktivitami.

Vymezení volného času dle pozitivního a negativního pojetí

Z předchozích řádků vychází, že pojetí volného času může mít pozitivní, ale i negativní charakter, například vymezení dle Hofbauera (2011, s. 10) je z pohledu negativního, zatímco Pávková a kol. (2002, s. 13) jej chápe v pozitivním směru. Od toho, jak si svůj volný čas člověk vymezí, se odvíjí i kvalita jeho prožívání. Pokud bychom chápali volný čas v pozitivním vyznění, znamená pro nás dobu, kterou můžeme využít k jakékoliv činnosti, která nás naplňuje a cítíme se při ní svobodně a příjemně. Naopak vymezení z pohledu negativního představuje spíše nějaký zůstatek času, který nám zbývá po splnění všech povinností bez ohledu na jeho využitelnost. Proto je vhodné jedince přirozeně pomocí různorodých aktivit učit, jak plnohodnotně volný čas trávit.

Ve třetí kapitole jsme vymezili pojem *školní družina*, v níž se v rámci volného času žáků vykonává výchovnou činnost ze strany pedagogického pracovníka. Z této kapitoly je zřejmé, že školní družina vytváří velice příznivý prostor pro práci s moderními technologiemi. V následující kapitole si tedy popíšeme, jaké technologie jsou ve školním prostředí využívány a uvedeme jednoduchou charakteristiku vývojové fáze dětí v mladším školním věku a jejich vazby k technologiím.

4. MODERNÍ TECHNOLOGIE VE ŠKOLÁCH A ŠKOLNÍCH DRUŽINÁCH

Technologie využívané při vzdělávání a výchově na základních školách a školních družinách převážně zastupují počítače, tablety, interaktivní tabule, digitální projekory, televize, DVD rekordéry či videokamery. Dále to také může být umělá inteligence nebo roboti, avšak tyto technologie jsou spíše zatím náhledem do budoucna a objevují se ve školách zřídka. Nižší využívání umělé inteligence a robotů ve školách je způsobeno například nedostatkem vybavení pro rozvoj inforatického myšlení a digitální gramotnosti nebo nedostatečnou připraveností učitelů na tyto změny, které uvádí výzkum očekávaných socioekonomických dopadů rozvoje umělé inteligence (Neumajer, 2019, s. 20–23). Školy se moderními technologiemi stále více vybavují a pro žáky a učitele jsou momentálně k dispozici nejvíce stolní počítače, dále také notebooky nebo netbooky, v posledních letech se do škol začaly pořizovat i tablety, které jsou atraktivní díky své lehké přenositelnosti a finanční dostupnosti (ČSÚ, 2019, Neumajer, 2015, s. 30–32).

Jelikož činnost školní družiny úzce souvisí jak se školním vyučováním, tak i s volným časem, zařazení technologií do těchto zařízení se jeví jako nezbytné. Ve školních družinách se mohou využívat v podstatě stejné moderní technologie jako při vyučovacím procesu, ovšem s ohledem na skutečnost, že už nemusí být natolik zastoupena složka vzdělávací, by se mělo dbát i na složku výchovnou a zábavnou. Na rozdíl od standardního vyučování je základní prací žáků s moderními technologiemi ve školní družině hra, pomocí které si mohou žáci procvičovat učivo probírané v hodinách nebo postupovat k dalšímu vzdělávání (Macek, 2003, s. 122). Pro žáky může představovat takové využití moderních technologií výzvu, jelikož se často jedná o odlišné použití než v jejich volném čase. Z toho plyne, že „škola musí nejenom vyučovat s pomocí digitálních technologií, ale musí naučit učit se s pomocí digitálních technologií žáky“ (MŠMT, 2014, s. 8).

První stupeň základní školy a s tím spojenou školní družinu navštěvují děti mladšího školního věku. Tato fáze má své typické znaky a specifickou práci vychovatelů umožňuje s nimi vhodně naložit (Pávková, 2003, s. 7) Dle charakteristik této vývojové fáze je následně na vychovatele, jak správně pracovat a zařadit moderní technologie do výchovně vzdělávacího procesu. V první podkapitole této kapitoly se tedy zaměříme na vývojovou fázi, ve které se děti prvního stupně nachází.

4.1. Moderní technologie a děti prvního stupně

Dnešní generace dětí bývá nazývána „*digitálními domorodci*“ nebo také jako „*netgeneration*“ (*internetová generace*), a to díky přítomnosti moderních technologií po celou dobu jejich života. Znalosti a dovednosti v používání informačních a komunikačních technologií si její zástupci tvoří a postupně zkvalitňují přirozeným procesem, většinou nezáměrně a nevědomě (Klement a spol., 2017, s. 79). Děti prvního stupně (1.–5. třída) jsou žáci ve věkovém rozmezí od šesti do jedenácti let. V tomto období některé děti dostávají první mobilní telefon, počítač nebo tablet a tím pronikají do světa moderních technologií pomocí her, internetu, komunikace s kamarády na sociálních sítích a mnoha dalších aktivit. Díky přítomnosti moderních technologií od brzkého věku by bylo vhodné postupně vést jedince k zacházení s moderními technologiemi i na jiné úrovni, než je pouhé vyplnění volného času. Tato forma se označuje jako vzdělávací a výchovná (MŠMT, 2014, s. 8–9).

4.1.1. Vývoj dítěte na prvním stupni základní školy

Dítě, které navštěvuje první stupeň a s tím spojenou školní družinu, se nachází ve vývojové fázi, která se nazývá *mladší školní věk* nebo *období středního dětství*. Začátek tohoto období nastává školní zralostí. Jedinci vznikají nové povinnosti spojené se školou, které dítě doposud nemělo, tím se utváří nové zkušenosti, dovednosti, znalosti i postoje. V tomto období se formuje „*sebepojetí, genderová identita (uvědomování si vlastního pohlaví) a postoje ke vzdělávání*“ (Thorová, 2015, s. 402). Učení, ať spontánní či záměrné, představuje nejvýznamnější činnost v tomto věku, protože zvědavost po nových věcech je u dětí veliká, ale zásadní význam má stále i hra. Její charakter se však mění na realističtější a promyšlenější činnost.

Ačkoliv se jedinec v tomto období učí samostatnosti a zodpovědnosti, stále potřebuje vhodnou míru dohledu ze strany rodičů, učitelů a vychovatelů. Je proto dobré vytvářet zdravé sebevědomí dítěte pomocí pozitivní motivace a chvály, jelikož jeho city ještě nejsou vyvážené a musí se naučit přijmout úspěchy i neúspěchy (Thorová, 2015, s. 403–404). Jako pozitivní motivace k aktivitě žáků může sloužit například *Digitální odznak*, o kterém se podrobněji zmíníme v podkapitole 4.3.

V tomto období je pro děti sice stále velmi důležitý vliv rodiny, více si však začínají vytvářet vztahy s vrstevnickou skupinou a projevovat zájem o opačné pohlaví (Thorová, 2015, 407). Jedinci navazují společnou komunikaci i prostřednictvím digitálních technologií

(MŠMT, 2014, s. 8). I přes značné pokroky v komunikaci i logice v tomto věkovém období děti ke zralosti stále nedosahují.

Dále se stále zlepšuje jak jejich motorické učení, tak tělesná zdatnost a obratnost, a to do takové míry, že se ke konci tohoto období může jejich fyzická obratnost a manuální zručnost vyrovnat dospělým jedincům (Thorová, 2015, s. 404–410). I přes tyto kompetence a rychlé zdokonalování dítěte v období mladšího školního věku není jeho emocionální stránka vyvinuta natolik, aby dokázalo čelit nástrahám internetu, proto by jak rodiče, tak i vychovatelé a učitelé měli dávat velký pozor na to, jak dítě moderní technologie ve svém volném čase využívá.

Digitální technologie dnešní žáci používají ve svém životě zcela běžně, například ke komunikaci s přáteli nebo hraní her. Jelikož se v tomto věku formuje mimo jiné i postoj ke vzdělávání, je nezbytné při práci vychovatelů znát jednotlivé charakteristiky věkové skupiny, se kterou pracují, aby mohli zvolit vhodné aktivity, do kterých moderní technologie zakomponují.

V dané podkapitole jsme shrnuli vývojovou fázi a její znaky u dětí v mladším školním věku. V podkapitole následující uvedeme technologie, se kterými žáci v tomto věkovém období přichází do kontaktu.

4.2. Konkrétní moderní technologie ve školách a školních družinách

4.2.1. Počítač

Jako první považujeme za vhodné zmínit **počítač**, který se ve školách i školních družinách vyskytuje v nejhojnějším počtu. Dle Českého statistického úřadu 2019 (dále ČSÚ) jsou aktuálně počítače prakticky v každé české škole, mají připojení k internetu a školní agenda je většinou již zpracovávána v elektronické podobě. Počítače ve školách mohou žákům umožnit přístup ke studijním materiálům a programům online. Je nutno zmínit, že současná společnost se postupně odklání od jejich klasických stolních variant a do popředí se dostávají počítače přenosné a skutečně osobní, které se objevují v nových formách a podobách (více v podkapitole 4.2.3.), (Neumajer a spol., 2015, s. 32).

Pomocí aplikací, jakými jsou například *Microsoft PowerPoint* nebo *Apple Keynote*TM, se může učivo v podobě prezentací přehrávat z počítače na interaktivní tabuli nebo přes

digitální projektor na promítací plátno (Petty, 2013, s. 368). Pro využívání počítače ve vzdělávacím procesu lze zmínit další programy *Microsoft Office (Word, Excel...)*, multimediální encyklopedie, edukační web stránky a další (Polakovič, 2016, s. 38).

Na první stupeň základní školy neodmyslitelně patří učení hrou, a to pomocí některých výukových programů (vzdělávacích softwarů) dostupných ve škole. „*Vzdělávací software je program, jehož struktura a obsah vedou uživatele k osvojení nebo procvičení si nových znalostí z určité oblasti, přičemž při tom využívá moderních didaktických metod*” (Burianová, 2003, s. 146). Hra může být moderními technologiemi pouze podpořena, například při využití počítače pro zobrazení zadání, stimulace motivace nebo videoukázky.

Obst (2009, s. 342) uvádí funkce, které mohou výukové programy ve výuce mít:

- práce s **programy pro procvičování dané látky**,
- modelování procesů pomocí **simulačních programů**,
- procvičování a upevňování látky při hraní **didaktických her**,
- **elektronické učebnice a encyklopedie**, díky kterým lze vyhledávat další dokumenty, obrázky, výukové informace a další.

I ve školních družinách k nejvíce rozšířeným moderním technologiím patří stále počítač. Lze ho využívat pro **individuální práci dětí**, v rámci které mohou děti například kreslit v grafickém editoru, psát v textovém editoru nebo hrát edukační hry. Další možností zábavy jsou **sít'ové hry**, pomocí kterých mohou žáci vzájemně soutěžit. Počítač může sloužit i jako podpora při **kolektivních hrách**, při nichž vychovatel působí jako moderátor, který volí jejich tempo, obtížnost a dobu trvání. Při správném vedení dětí u těchto činností se vytvářejí žádoucí podmínky pro další výuku práce s počítačem i ve škole (Macek, 2007, s. 120–121).

Macek (2007, s. 120) uvádí, že vhodné hry na počítači ve školní družině jsou ty, které:

- „*rozvíjí tvůrčí schopnost dětí;*
- *pomáhají při přípravě na výuku;*
- *umožňují nebo podporují spolupráci dvou a více žáků;*
- *vyžadují kontakt s vychovatelkou“* (Macek, 2007, s. 120).

Jako další aktuální podoba využití počítače na mnohých školách figuruje *e-learning*, který je běžně aplikován především na univerzitách, na základních a středních školách se používá také, ale prozatím v menší míře. E-learning zahrnuje „*jak teorii a výzkum, tak i jakýkoliv vzdělávací proces s různým stupněm intencionality, v němž jsou využívány digitální*

technologie“ (Zounek a spol., 2016, s. 34). Je to tedy souhrnný systém, ve kterém jedinci píší, učí se i vyučují vzájemně či spolu komunikují, a to vše pomocí počítačů a počítačových sítí (Andrews, 2007 in Zounek a spol., 2016, s. 34).

4.2.2. Interaktivní tabule

Dnes již ve většině škol kromě počítače nalezneme i interaktivní tabule. Pokud je doplníme o datový projektor, mohou sloužit k promítání či jiné vizualizaci studijního materiálu a lze je popsat jako dotykově-senzitivní plochu, „*prostřednictvím které probíhá vzájemná aktivní komunikace mezi uživatelem a počítačem s cílem zajistit maximální možnou míru názornosti zobrazovaného obsahu*“ (Dostál, 2009, s. 11). Při práci s interaktivní tabulí se u žáků rozvíjí informační a ICT gramotnost (viz podkapitola 2.1.). Děti se mohou snadněji aktivně zapojit do různých činností, čímž se zvyšuje jejich motivace a udržení pozornosti. Uplatňuje se zde i zásada názornosti, o které jsme se zmiňovali v kapitole 1.2.1. (Dostál, 2009, s. 14).

4.2.3. Mobilní technologie

Do škol se stále více začínají zařazovat i mobilní technologie, a to většinou v podobě chytrých telefonů (neboli smartphonů) a tabletů, popřípadě dalších přenosných počítačů. V rámci mobilních technologií je možno využívat celou řadu operačních softwarů, například *Apple iOS, Microsoft Windows, MacOS X, Google Android, Google Chrome OS* nebo *Linux* (Neumajer, 2016, s. 20–22). Potenciál mobilních technologií je poměrně vysoký, a to z mnoha důvodů. Dle Neumajera a spol. (2015, s. 22) mohou mobilní technologie zvýšit zapojení do vzdělávacích činností, podpořit participaci žáků, zvyšovat jejich digitální gramotnost (viz podkapitola 2.1.), do jisté míry ovlivnit obsah a metody výuky a v neposlední řadě pomocí vizualizace podpořit zásadu názornosti (viz podkapitola 1.2.1.). Na rozdíl od stolních počítačů je možné mobilní technologie využívat kdykoli a kdekoli, například ze školních družin nemusí žáci docházet do počítačových místností. V návaznosti na zvýšení využívání mobilních technologií se objevil trend, v rámci kterého si žáci mohou přinést vlastní přenosná počítačová zařízení (angl. Bring your own device, dále BYOD). Většinou jsou to notebooky, netbooky, smartphony, tablety a další. Při využití *BYOD* by škola měla nastavit jasné podmínky a pravidla pro vhodné zacházení se zařízeními jako didaktickými prostředky (Neumajer, 2016, s. 20–22).

Pro označení způsobu učení pomocí mobilních technologií se vžil název *mobile learning* nebo také *m-learning*. Tato forma edukace je v podstatě novou podobou *e-learningu*, ve které vzdělávání probíhá prostřednictvím jakékoliv mobilní technologie (Neumajer a spol., 2015, s. 21).

4.2.4. Umělá inteligence, roboti

V poslední době do českých škol v jisté míře proniká i robotika, která dle Melíškové (2018, s. 10) „*probouzí fantazii a přirozeným způsobem přitahuje pozornost dětí od raného věku. Chceme-li děti a jejich rodiče zaujmout, je potřeba využít oblast, která je atraktivní, tajemná, dobrodružná, motivující, zajímavá a natolik mnohotvárná, že umožní oslovit širokou cílovou skupinu*“. Pomocí robotických hraček nebo stavebnic je možné vytvářet kladný vztah dětí k technice již od předškolního a mladšího školního věku (Melíšková, 2018, s. 11). Zavádění umělé inteligence a robotů do základních škol zatím není velice rozšířeno (viz začátek kapitoly 4.). Pestrý výběr robotických hraček a stavebnic, které jsou vhodné i pro školní družiny, lze nalézt například na webových stránkách www.robotworld.cz nebo www.vyuuka-vzdelavani.cz. Mezi produkty, které lze využívat ve školních družinách, patří *Bee-bot včelka*, *Blue-bot robot*, *Cubetto interaktivní robot*, *Pro-bot autíčko*, *SpheroBolt*, *Ozobot*, *Dash robot* a mnoho dalších. Tyto robotické hračky zábavným způsobem rozvíjí dětskou kreativitu, logické myšlení či zkušenosti se základy programování. Většinu z nich lze propojit s aplikacemi, které je možné stáhnout do chytrého telefonu, tabletu nebo jiných zařízení. Dalšími robotickými programovatelnými pomůckami jsou robotické stavebnice, například *robotické Lego stavebnice*, tzv. *STEM stavebnice* a mnoho dalších (Kopecký, Szotkowski, 2019).

Mezi technologie, které jsou vhodné a přínosné pro školní družiny, patří také *Interaktivní podlaha*, což je obraz přenesený na zem, který reaguje na pohyby osob. Dané zařízení je vhodné pro zábavu, pohybové činnosti i pro výuku. Interaktivní tabule v podobě *Magic boxu* nabízí společnost *PROJEKTMEDIA s.r.o.* (www.magbox.cz) a hotový software zahrnující mnoho výukových i zábavných a pohybových her zprostředkovává například na svých webových stránkách (www.interactstyle.cz) společnost *Interactstyle s.r.o.* (Interactstyle s.r.o., 2020, PROJEKTMEDIA s.r.o., 2020).

Dále pro výuku a činnosti ve školních družinách může vhodně posloužit i **televize**, v níž děti mohou sledovat různé naučné videonahrávky nebo také návody a motivační videa například pro tvůrčí činnost. Dále lze zpestřit vyučovací hodinu nebo činnosti ve školních družinách například **digitálními kamerami nebo videokamerami**, konkrétně nahráváním prezentací žáků nebo nahráváním při hraní rolí. Posléze si videa lze pustit k případnému zhodnocení (Petty, 2013, s. 376). Ve školních družinách je důležitá i relaxační a odpočinková činnost (viz podkapitola 3.1.), při které děti mohou prostřednictvím **CD přehrávačů** poslouchat například hudbu, pohádky nebo vyprávění.

V dané podkapitole byly shrnuty technologie, které je možné využívat při aktivitách ve školách a školních družinách, nyní přejdeme ke konkrétní možnosti aplikace těchto technologií.

4.3. Konkrétní využití moderních technologií ve školách a školních družinách

Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole 4.2.1., ve školních družinách jsou z moderních technologií nejčastěji využívány počítače, které činnosti školních družin obohacují o různé výukové programy a hry nebo naučná videa. V posledních letech ve školách probíhá začleňování i mobilních technologií v podobě přenosných počítačů, chytrých telefonů a tabletů, které lze využívat kdekoli a kdykoli. Díky práci s tablety ve školách vznikly další různorodé aplikace, které je možné využívat při činnostech s žáky, což bude také obsahem této podkapitoly.

Ve školách i školních družinách je možné za účelem zvýšení motivace žáků využívat *Digitální odznaky*, které nabízí portál *Veriod*. Tyto odznaky si může v digitální podobě učitel nebo vychovatel pro žáky připravit a udělovat je například za získané znalosti a dovednosti. Žák díky odznakům může sledovat všechny své úspěchy a sdílet je prostřednictvím sociálních sítí (např. Facebook) s přáteli (Lukáš, 2015).

4.3.1. Projekty pro začlenění moderních technologií do škol

Profil škola²¹

„Profil Škola²¹ je evaluační nástroj, který na základě sledování více různých indikátorů pomáhá školám zjistit, do jaké míry se jim daří začlenit informační a komunikační technologie

do života celé školy. Nesoustředí se pouze na technické parametry, zabývá se hlavně tím, jak technologie skutečně ovlivňují výukový proces. Současně jej lze využít k plánování budoucího vývoje školy a následné kontrole dosažení vytyčených cílů.“ (Brdička a spol., 2012, s. 6).

Tento evaluační nástroj napomáhá vedení školy, učitelům i ICT koordinátorům rozšířit a zdokonalit jejich znalosti v oblasti informačních a komunikačních technologií (dále ICT). Stává se tak přínosem pro správné řízení života školy. Za hlavní cíl jeho fungování je považováno vyvolání diskuze v pedagogickém kolektivu o úloze moderních technologií v souladu s vizemi školy. Dalšími funkcemi profilu školy²¹ je například podpora spolupráce učitelů s dalšími zaměstnanci školy, podpora souladu hlavních hodnot, potřeb a možností školy, **propojení školní a mimoškolní výukové aktivity**, zapojení mimoškolní společnosti do výuky atd. Profil škola²¹ pracuje pomocí čtyř fází (1. Začínáme, 2. Máme první zkušenost, 3. Nabýváme sebejistoty a 4. Jsme příkladem ostatním), přičemž každá z nich je blíže popsána pomocí následujících pěti oblastí (Brdička a spol., 2012, s. 7–8):

- *„řízení a plánování,*
- *ICT ve školním vzdělávacím programu,*
- *profesní rozvoj,*
- *integrace ICT do života školy,*
- *ICT infrastruktura“*(Brdička a spol., 2012, s. 8).

Tablety do škol

Tablety do škol – pomůcka pro pedagoga ve světě digitálního vzdělávání je úspěšný projekt, do kterého se zapojilo více než 50 základních a středních škol. Cílem tohoto projektu je „implementace ICT do výuky základních a středních škol a zvýšení ICT kompetencí pedagogických pracovníků škol při využívání dotykových zařízení ve vzdělávacím procesu, jak v didaktice, tak i v běžné výuce. Dále zvýšení kompetencí řídicích pracovníků zapojených škol v problematice VŘ a související legislativy, plánování ICT rozvoje školy, plánování rozvoje organizace Profilem Školy 21“ (RVP, 2016).

Do výuky i přípravy na ni lze prostřednictvím tabletu konat různorodé činnosti, některé tyto aktivity uvádí autoři knihy *Učíme se s tabletem – Využití mobilních technologií ve vzdělávání* na webových stránkách online podpory knihy. Jedná se například o procvičování vyjmenovaných slov, rozvoj inforatického myšlení přes aplikaci *Run Marco!* nebo texty pro školní četbu využitím aplikace *Adobe Reader* (Učíme se s tabletem, 2014).

DigiDoupě

Projekt *DigiDoupě* podporuje smysluplné využívání moderních technologií ve vzdělávání, zvyšování digitální gramotnosti budoucích pedagogů, dále se snaží docílit většího zájmu dětí o smysluplné využívání technologií. Tento projekt je uskutečňován týmem *Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (Centrum PRVoK)* ve spolupráci s komerčními i nekomerčními subjekty. Tento tým spolupracuje i na dalších projektech zaměřených na začlenění moderních technologií do výuky (Kopecký, 2019).

Mezi projekty podporující zapojení moderních technologií do škol a jejich bezpečné využívání se řadí například: projekt *PRIM* (podpora rozvíjení inforatického myšlení), projekt *PROSIT* (porozumění, respekt, osvěta, spolupráce, inkluze, technologie) a projekt *O2 Chytrá škola* (podpora osvěty a vzdělávacích aktivit v oblasti bezpečí na internetu, digitální gramotnosti a zavádění technologií do výuky).

4.3.2. Výukové aplikace pro školní družiny

Širokou nabídku výukových programů pro počítače i interaktivní tabule, které lze zapojit i do činností školní družiny, nabízí například firma *Terasoft* (www.terasoft.cz). Nalezneme v ní různé výukové programy na CD nebo DVD, jež jsou zaměřeny na jednotlivé předměty (např. český jazyk či rodinnou výchovu), či program *Dětský koutek* ve více kategoriích, který svým obsahem může vhodně naplnit činnosti ve školní družině, dále mohou být přínosná výuková pexesa nebo kreslení pro děti (Terasoft, 2017).

Některé počítačové hry a programy jsou součástí systému *Windows*, případně je lze také zakoupit či zdarma získat (Macek, 2003, s. 123). Tyto aplikace nabízí online katalog aplikací *Windows store*, který obsahuje více než 700 000 aplikací a her, jež jsou využitelné pro mobilní telefony, tablety i počítače. Nachází se zde mnoho pestrých aplikací vhodných k činnostem ve školní družině (Klatovský, 2017). Jelikož je jejich škála velice různorodá, uvádíme zde jen některé z nich dle Klatovského (2017):

- *Freshpaint, Didlr, How to draw* – v těchto aplikacích mohou děti malovat a tím rozvíjet své kreativní myšlení,
- *Abeceda pro děti, Alfabeth writing, Toddler writing* – aplikace, které zábavnou formou pomáhají žákům naučit se a procvičit písmenka abecedy,
- *My baby piano free* – díky této aplikaci si děti mohou vyzkoušet hru na piano,

- *Animal sound box* – tato úspěšná aplikace přináší možnost naučit se anglické názvy zvířat a zvuky, které vydávají.

Rozmanitý výběr výukových programů lze nalézt i na webu *silcom-multimedia.cz*, na kterém mohou školy objednávat licence pro jednotlivé programy bez nutnosti CD-ROM mechaniky v zařízeních. Na webových stránkách se nachází i vhodné edukační programy pro školní družiny, je to například výukový program *Všeználek* a jeho více verzí (např. *Všeználek na venkově*, *Všeználkovo safari*), ve kterých se děti mohou seznámit s mnoha druhy zvířat zábavnou formou. Dalším zajímavým programem je *Králíček Čéna*, se kterým si žáci procvičí anglický jazyk nebo matematiku. Pro procvičování jednotlivých předmětů složí i titul *Didakta*. Mezi další zajímavé programy zde patří *Dopravní výchova*, *Evropská unie*, *Lidské tělo*, *Česká republika a její kraje*, *Veselá matematika – 20000 mil pod mořem*, apod. Společnost *SILCOM Multimedia* vytvořila a provozovala největší dětský internetový portál *Alík.cz*, který mohou vychovatelé při činnostech s žáky také vhodně využít (*SILCOM Multimedia*, 2020).

V závěrečné kapitole jsme definovali vývojovou fázi dítěte prvního stupně základní školy a dále jsme vytyčili moderní technologie a jejich konkrétní využití, se kterými se dítě daného věku setkává ve školských zařízeních. Začleňování moderních technologií do škol i školních družin se stále vyvíjí a je zcela zřejmé, že jejich správné využívání činnosti školních družin pozitivně ovlivňuje.

V teoretické části práce jsme nabyli potřebných znalostí, tudíž se můžeme zaměřit na empirickou část práce, která je zahájena zhodnocením aktuálního stavu moderních technologií ve školských zařízeních.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část navazuje na teoretická východiska práce. V úvodu empirické části v rámci **páté** kapitoly předkládáme zhodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky, ve kterém uvádíme výsledky provedených výzkumů na téma aplikace moderních technologií ve školách a školních družinách. Následně v **šesté** kapitole představíme naše výzkumné šetření. Stanovíme cíle a problémy výzkumu, výběr vzorku a metodu sběru dat. Předmětem navazující **sedmé** kapitoly jsou již výsledky námi realizovaného výzkumu, zde uvádíme získaná data všech položek dotazníkového šetření. **Osmá** a také poslední kapitola obsahuje naše zhodnocení vybraných naměřených dat s ohledem na předem stanovené výzkumné problémy.

5. ZHODNOCENÍ AKTUÁLNÍHO STAVU ZKOUMANÉ PROBLEMATIKY

Empirickou část je vhodné zahájit zhodnocením aktuálního stavu stávajících výzkumů, které byly na téma moderních technologií ve školních družinách provedeny. Z teoretické části bakalářské práce vyplývá, že moderní technologie, které se využívají při výuce, jsou aplikovatelné i ve školních družinách. Jelikož využití moderních technologií ve školních družinách závisí na přístupu a celkové vybavenosti školy informačními a komunikačními technologiemi (dále ICT), jako první uvedeme výzkumy, které se zaměřují právě na tuto problematiku, respektive vybavenost škol ICT a rozsah jejich využití. Následně se zaměříme na konkrétní data z výzkumů, které v prostředí školních družin proběhly.

Nejprve je vhodné zmínit první celoevropský výzkum následující po rešerších *eEurope 2002* a *eEurope 2005*. Byl proveden ve školním roce 2011/2012 a jedná se o první výzkum prováděný online, který zahrnuje ve svém šetření i studenty. Zkoumání pod názvem *Survey of Schools: ICT in Education* obsahuje více než 190 000 odpovědí učitelů, studentů a ředitelů škol z 31 evropských zemí, které byly zaznamenány za účelem srovnání přístupů k ICT a jejich využívání.

Dle dat z tohoto výzkumu se nachází ve školách v průměru jeden počítač na 3 až 7 žáků, počet studentů na jeden počítač se vyšších ročnících snižuje. Dále lze konstatovat, že notebooky, tablety a netbooky jsou již automatickou součástí školního vybavení v některých zemích a v průměru připadá jeden notebook na 8 až 16 žáků. Ve školách jsou přítomny i datové projektory a interaktivní tabule, v průměru jeden datový projektor na 50 žáků a jedna interaktivní tabule na 100 žáků. Data získaná z průzkumu poskytují důkazy, že učitelé i studenti vnímají využívání ICT ve školách pozitivně. (Blamire a spol., 2013).

Na předchozí výzkum navazuje *2nd Survey of Schools: ICT in Education*, který je jeho pokračováním, byl proveden také v 31 evropských zemích a má za cíl poskytnout více údajů o digitálních technologiích ve vzdělávání. Ve výzkumu se provádí rozhovory s učiteli, studenty a řediteli škol, nově šetření zapojuje i rodiče, kteří mají k ICT většinou pozitivní přístup. 70 % z nich se domnívá, že používání ICT ve školách pomůže jejich dětem v budoucím uplatnění na trhu práce, tuto myšlenku sdílí i většina učitelů a ředitelů škol. V prozatím dostupných datech je uvedeno, že na základních školách připadá jeden počítač na 18 žáků. Počet žáků na jeden počítač ve srovnání s předchozím výzkumem výrazně stoupl. Domníváme se, že tento výsledek nastal z důvodu výraznějšího rozdělení na kategorie dle

stupňů škol (na základní a střední školy). Dále se zjistilo, že 71 % učitelů základních škol využívá ICT při výuce z 25 % a více. Pedagogové však stále vnímají počet tabletů a notebooků na svých pracovištích jako nedostatečný. V domácím prostředí má většina žáků počítač, dále 81 % žáků disponuje tabletem a 80 % chytrým mobilním telefonem. Dle dat z výzkumu využívají děti technologie převážně k zábavě a komunikaci, méně často pak ke vzdělávání. (Deloitte, Ipsos MORI, 2019).

Nelze opomenout ani výzkumy provedené v České republice. Šetření České školní inspekce (dále ČŠI) *Úroveň ICT v základních školách v ČR* konané v roce 2009, které mělo za cíl zjistit stav využití a vybavenost základních škol ICT, se zúčastnilo 463 základních škol, z toho respondenty ankety tvořilo 2 177 žáků a 1 573 učitelů. Zjištěná data ukázala, že počet žáků základních škol na jeden počítač je v průměru 7,9. Podíl notebooků nebo netbooků na základních školách je velmi nízký, a to do 5 %. I ostatní moderní technologie byly zaznamenány v malém měřítku, například na jednu základní školu připadala v průměru 1 interaktivní tabule a 2,8 datových projektorů. Jako závažný problém bylo zdůrazněno stáří počítačů, jelikož 44 % přístrojů bylo starších než 5 let a z toho téměř 80 % počítačů bylo starších než 7 let. Z dotázaných žáků uvedlo 90 % kladný vztah k ICT a stejný počet zmínil přítomnost počítače v domácnosti. Celých 85 % žáků jej využívá pro zábavu a 53 % k učení (Melichárek a spol., 2009).

Jako další se nám jeví jako přínosné uvést novější průzkum ČŠI zvaný *Využívání digitálních technologií v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách*, který byl uskutečněn v průběhu školního roku 2016/2017. V tomto výzkumu je zaznamenáno, že využívání počítačů a notebooků na základních školách dominuje, tvoří totiž 96,2 % z dostupných prostředků pro žáky k vlastní aktivní práci při vyučování. Ovšem v porovnání s předchozím výzkumem v ohledu na stáří počítačů dochází ke zhoršení. Dle výsledků z roku 2009, ve kterém 56 % počítačů nebylo starších 5 let, v tomto průzkumu je stáří počítačů do 5 let na základních školách v průměru necelých 9 %. Počítače staré 5 až 7 let tvoří 54,6 %. Ve školách, ve kterých technika zastarává, se zhoršují například podmínky pro výuku nebo přípravu na výuku.

Z uvedených komplikací, které nejvíce brání učitelům intenzivněji využívat ICT při edukační činnosti je zjevné, že technické vybavení základních škol je stále nedostačující, jelikož tvoří nejvyšší číslo v těchto faktorech. V průměru pedagogům vadí nedostatek ICT vybavení u základních škol ze 49,9 %, další příčinou je například nedostatek času (33,1 %),

problémy při organizaci výuky (29,3 %) nebo nedostatečná znalost obsluhy ICT (28,5 %), (ČŠI, 2017).

Jako další je vhodné uvést aktuální srovnání dat Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále MŠMT ČR), které provedl Český statistický úřad (dále ČSÚ). V publikaci *Informační společnost v číslech – 2020 v kapitole F: ICT ve školách a digitální dovednosti* uvádí, že počítačů dostupných žákům na základních školách (v poměru na 100 jedinců) bylo v roce 2015 16 kusů a v roce 2017 18,2. V roce 2019 činil tento podíl 22,1 počítačů na 100 žáků, z toho tvořily 64 % stolní počítače a 36 % počítače přenosné. Pouze 3,1 stolních počítačů a 3,9 přenosných počítačů (na 100 žáků) bylo novějších 2 let (ČSÚ, 2020).

V předchozích výzkumech jsme nastínili výskyt a využití ICT na základních školách a dále můžeme přejít k výzkumům orientovaným na školní družiny. Data týkající se moderních technologií ve školních družinách jsme našli v kvalifikačních pracích vysokoškolských studentů v systému Theses.cz, který slouží k odhalování plagiátů (Vysokoškolské kvalifikační práce, 2020).

Jako první je vhodné zmínit bakalářskou práci *Školní družina* od Lenky Rabušicové, která se ve svém výzkumném šetření mimo jiné věnuje materiálnímu vybavení těchto zařízení. Ve svém kvantitativním výzkumu sestavila náhodný výběr 120 respondentů, kterými byli rodiče žáků navštěvujících školní družinu. Z výsledků vyplynulo, že co se týče technických prostředků, vlastní 48 % družin video nebo DVD přehrávač, 36 % CD přehrávač nebo magnetofon, 35 % televizi a 26 % rádio. V menším měřítku byly zmíněny fotoaparáty, které představovaly pouhých 8 %, a počítače, které byly zahrnuty v prostředcích „jiné“, vlastní 20 % družin (Rabušicová, 2009, s. 58).

Pro kvalitnější přehled o situaci ve školních družinách při využívání moderních technologií zmiňujeme i diplomovou práci „*Prevence nebezpečných komunikačních jevů v prostředí informačních a komunikačních technologií ve školních družinách na Znojemsku*“ od Alžběty Pijanové. Výzkumu se zúčastnilo 93 respondentů, což se rovná počtu oddělení školních družin. Pijanová ve svém výzkumu uvádí, že 81,7 % oddělení školních družin na Znojemsku má ve vybavení počítač, 32,3 % notebook, 5,4 % tablet a 5,4 % respondentů nevedlo žádné dostupné zařízení v oddělení školní družiny. Dále výzkum ukázal, že připojení k internetu má 66,67 % oddělení školních družin a 33,33 % připojením k internetu nedisponuje. V 19,4 % vybraných oddělení školních družin vychovatelé dovolují využívat dětem vlastní mobilní telefon bez omezení, v 54,8 % s omezením a 25,8 %

vychovatelů mobil nepovoluje. Výsledky dále ukázaly, že nejvíce využívanou moderní technologií ve vybraných školních družinách je počítač, který je využíván v 53,8 % z nich 1x týdně a více, jako druhým umístil mobilní telefon využívaný 1x týdně a více v 30,1 % zařízení, notebooky a tablety jsou využívány podstatně méně (Pijanová, 2016, s. 66–71).

V páté kapitole jsme zhodnotili aktuální stav vybraných výzkumů týkajících se moderních technologií ve školním prostředí a ve školních družinách. Následující kapitoly empirické části práce se věnují výzkumnému šetření, které by mělo nastínit aktuální situaci využití moderních technologií ve školních družinách.

6. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V obsahu předchozí kapitoly byly uvedeny výsledky jednotlivých námi vybraných výzkumů, které nastínily aktuální stav rozšířenosti moderních technologií ve školách a školních družinách. Dále se tedy můžeme zaměřit na charakteristiku našeho výzkumného šetření. V jeho první části začneme stanovením cílů, na které navážeme formulací výzkumných otázek. V druhé části výzkumného šetření charakterizujeme výzkumný vzorek. Třetí a poslední podkapitolou je metoda sběru dat, kterou jsme pro výzkumné šetření aplikovali.

6.1. Cíle a otázky výzkumného šetření

Výzkumné šetření je vhodné zahájit stanovením jeho cílů a navázat definováním výzkumných otázek, které vytyčíme v této podkapitole. Hlavním cílem výzkumného šetření bylo vytvořit přehled využívaných technologií ve vybraných školních družinách. Šetření bylo zaměřeno na zjištění aktuálního stavu využití moderních technologií ve školních družinách z pohledu vychovatelů/vychovatelek.

Výzkumné šetření zkoumalo, jaké moderní technologie jsou převážně využívány ve školních družinách, jaké technologie mají tato zařízení k dispozici a zda disponují možností připojení k internetu. Cílem bylo rovněž zjistit, k jakým aktivitám vybraní vychovatelé využívají technologie při činnostech s žáky a v jaké četnosti tyto aktivity realizují. Jako další cíl jsme si kladli stanovit, které výukové programy nebo hry vybraní vychovatelé mají možnost využívat a využívají.

Dalším úkolem bylo zjistit, jak vychovatelé nahlíží na využívání moderních technologií při činnostech s žáky. Také nás zajímalo, jaké aspekty při využívání technologií pedagogičtí pracovníci vnímají pozitivně a co na ně naopak působí negativně. Následně jsme zjišťovali, jaké technologie ve školních družinách vychovatelé postrádají.

Vzhledem ke stanoveným cílům jsme zformulovali výzkumné otázky. Dle Gavory (2010, s. 56) existují tři typy výzkumných problémů, jsou to deskriptivní (popisné), relační (vztahové) a kauzální. Jelikož cílem v naší práci je zjištění a popsání stavu či výskytu zkoumaného jevu, zvolili jsme **deskriptivní (popisné) výzkumné otázky** v této podobě:

- Jaké moderní technologie jsou využívány ve vybraných školních družinách?

- V jakém množství je zařízení k dispozici žákům a vychovatelům vybraných školních družin?
- Jak často jsou realizovány aktivity doprovázené moderními technologiemi?
- Mají vybrané školní družiny k dispozici připojení k internetu?
- K jakým činnostem ve vybraných školních družinách jsou použity moderní technologie?
- Jaké výukové programy nebo hry jsou pomocí moderních technologií zařazeny k činnostem ve vybraných školních družinách?
- Jaké výhody má dle vybraných vychovatelů využití moderních technologií ve školní družině?
- Jaké nevýhody má dle vybraných vychovatelů využití moderních technologií ve školní družině?
- Vnímají vybraní vychovatelé moderní technologie jako přínos pro činnosti ve vybraných školních družinách?
- Které moderní technologie dle vybraných vychovatelů ve školních družinách chybí?

6.2. Výběr vzorku do výzkumného šetření

Dalším důležitým bodem při výzkumném šetření je výběr výzkumného vzorku respondentů, pomocí kterého získáme potřebná data. V této podkapitole specifikujeme náš postup při této činnosti.

Dle Gavory (2010, s. 73) „*Všichni lidé, o kterých chce výzkum získat informace, tvoří základní soubor (populaci)*“. Náš výzkum je zaměřen na vychovatele/vychovatelky pracující ve školních družinách o kterých jsme se zmiňovali v podkapitole *Vychovatel* (3.2.). Jelikož vykonávají svou činnost v těchto zařízeních, mohou nám poskytnout vhodné informace o zkoumané problematice. Jako **základní soubor** jsme zvolili vychovatele působící v Olomouckém kraji. Ředitele vybraných škol, kteří předali dotazníkové šetření vychovatelům vykonávajícím pedagogickou činnost v daném zařízení, jsme kontaktovali elektronickou formou, a to pomocí e-mailu. Tudiž byl výzkumný vzorek vybrán pomocí **záměrného výběru**, který je specifický tím, že o selekci dotazovaných rozhoduje mínění výzkumníka nebo zkoumané osoby (Chráška, 2016, s. 19).

Do výzkumu se zapojilo 115 respondentů, z toho 110 vychovatelek a 5 vychovatelů školních družin Olomouckého kraje.

6.3. Metoda sběru dat

Plánem našeho výzkumného šetření bylo se dotázat co největšího počtu vychovatelů. S ohledem na očekávané množství respondentů jsme se tedy rozhodli pro kvantitativně orientovaný výzkum. Jako metodu sběru dat jsme zvolili dotazník, který je definován dle Gavory (2010, s. 121) jako „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí*“.

Dotazník se skládá z 18 položek, ze kterých je **8 položek uzavřených**, **6 položek polouzavřených** a **4 položky otevřené**. Z toho vyplývá, že v 8 případech uzavřených položek respondenti vybírali z předem stanovených odpovědí, v 6 polouzavřených položkách mohli dotazovaní mimo výběr z jednotlivých odpovědí zvolit možnost „jiná odpověď“. Jak vyplývá již z názvu, otevřené položky umožňují respondentům vlastní vyjádření k danému tématu položky (Chráska, 2016, s. 160).

Uzavřené a polouzavřené položky je nutné dále rozlišit dle jejich typu. V dotazníku se nachází **5 dichotomických položek**, které se vyznačují tím, že u každé z nich lze zvolit pouze jednu ze dvou vzájemně se vylučujících odpovědí. Dále je v dotazníku obsaženo **9 polytomických** položek, u kterých je předloženo více než dvě odpovědi. V této kategorii mohou dotazovaní označit jen jednu možnou odpověď, která je pak označována jako výběrová. Pokud je respondentům umožněno vybrat neomezený počet nabízených odpovědí, jedná se o položky výčtové. Naše šetření zahrnuje 3 výběrové a 6 výčtových položek (Chráska, 2016, s. 160–162).

Jelikož pro naše výzkumné šetření není důležitá identita respondentů, zvolili jsme typ **anonymního dotazníku**. Touto formou dotazníku ujišťujeme dotazované, že zjištěné informace nemohou být použity proti nim (Chráska, 2016, s. 169).

Předmětem této kapitoly bylo výzkumné šetření, v rámci kterého jsme vytyčili jeho otázky a cíle. Navázali jsme popsáním výzkumného vzorku a definicí metody sběru dat pro naše výzkumné účely. Dále přejdeme k následující kapitole, ve které se již budeme věnovat výsledkům našeho výzkumného šetření

7. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V předchozí kapitole jsme uvedli základní informace o našem výzkumném šetření a nyní se zaměříme na výsledky, které jsme při jeho realizaci zjistili.

Dotazník ochotně vyplnilo 115 respondentů. Tento vzorek představuje 110 vychovatelek a 5 vychovatelů školních družin z Olomouckého kraje.

Data získaná v jednotlivých položkách jsou znázorněna do tabulek, s výjimkou otázek č. 17. a č. 18., ve kterých je uveden průměrný věk a praxe vybraných vychovatelů. V tabulkách jsou uvedeny absolutní četnosti naměřených dat. Pro větší přehlednost výsledků jsme naměřené údaje zaznamenali i graficky, mimo položky č. 8, č. 10, č. 17 a č. 18. Uvedené grafy prezentují relativní četnosti odpovědí v %.

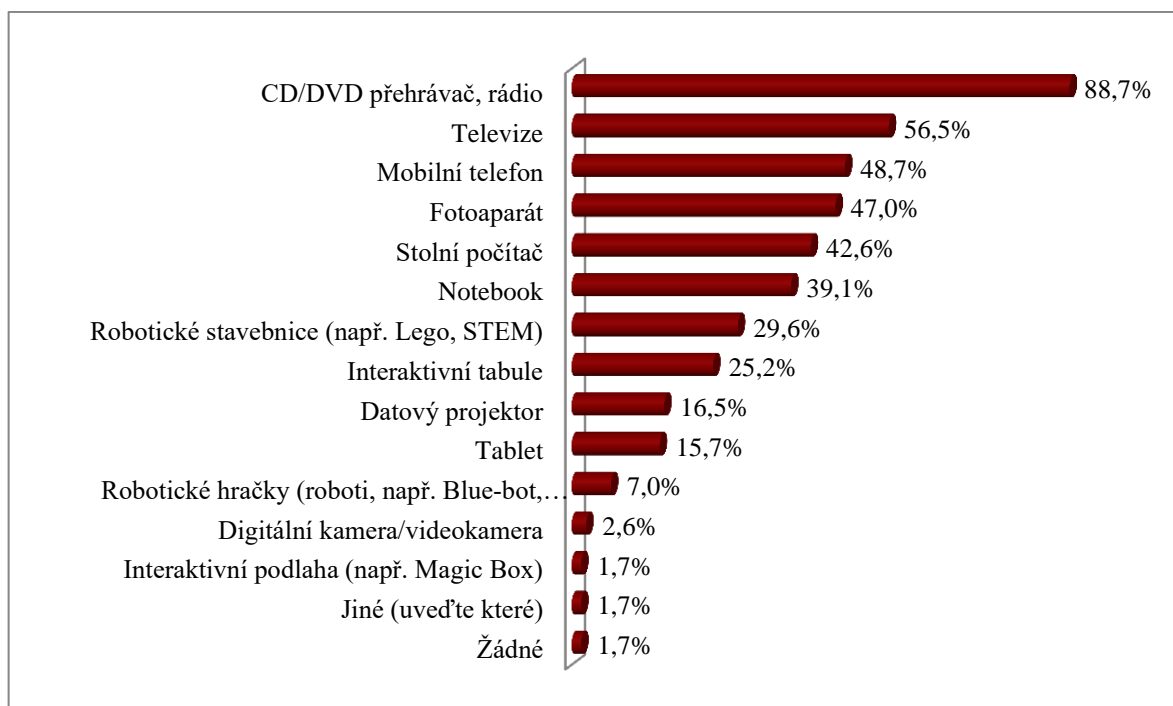
Položka č. 1: *Jaké moderní technologie máte k dispozici ve školní družině?*

V rámci prvního dotazu jsme zjišťovali, které moderní technologie jsou k dispozici ve vybraných školních družinách Olomouckého kraje. První místo zde zaujímají CD/DVD přehrávače a rádia, jež vlastní většina vybraných školních družin a to 88,7 % dotázaných. Druhou technologií vyskytující se často v těchto zařízeních je televize, kterou vlastní 56,5 % školských pracovišť. Dále jsou to mobilní telefony ve 48,7 %, fotoaparáty ve 47 %, stolní počítače ve 42,6 % a notebooky ve 39,1 % školních družin. Z dat je viditelné i postupné začleňování robotických stavebnic (29,6 %) a robotických hraček (7 %) do zmíněných školských zařízení. Žádné technologie nevlastní necelé 2 % ze zkoumaných pracovišť. Jako jiné technologie byly v jedné odpovědi zaznamenány taneční podložky.

Tabulka č. 1: Moderní technologie, které jsou k dispozici ve vybraných školních družinách

Odpoověď	Četnost
CD/DVD přehrávač, rádio	102
Televize	65
Mobilní telefon	56
Fotoaparát	54
Stolní počítač	49
Notebook	45
Robotické stavebnice (např. Lego, STEM)	34
Interaktivní tabule	29
Datový projektor	19

Tablet	18
Robotické hračky (roboti, např. Blue-bot, Bee-bot, Ozobot)	8
Digitální kamera/videokamera	3
Interaktivní podlaha (např. Magic Box)	2
Jiné (uved'te které)	2
Žádné	2

Graf č. 1: Moderní technologie, které jsou k dispozici ve vybraných školních družinách

Jiné

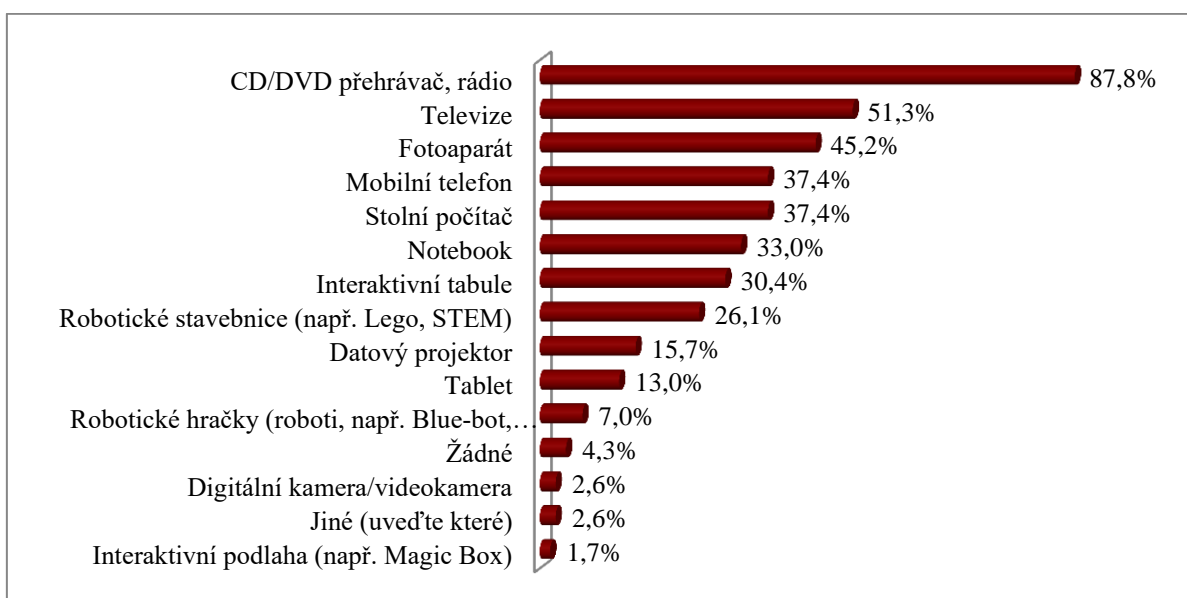
- Taneční podložky (1)
- Interaktivní tabule a počítače mimo školní družinu (1)

Položka č. 2: *Jaké moderní technologie využíváte při činnostech s žáky ve školní družině?*

V položce druhé jsme se zaměřili na moderní technologie, které vybraní vychovatelé ve školních družinách využívají. První místo obsadily stejně jako v předchozí položce CD/DVD přehrávače a rádia, které využívá 87,8 % vybraných vychovatelů. Další hojně zmiňovanou technologií je televize (51,3 %), za kterou následuje fotoaparát (45,2 %), stolní počítač (37,4 %), mobilní telefon (37,4 %) a notebook (33 %). Využití interaktivní tabule uvedlo 30,4 % dotazovaných a datovým projektoem pracuje 15,7 % z nich. 4,3 % vybraných vychovatelů uvedlo, že nevyužívá žádné technologie k činnostem s dětmi.

Tabulka č. 2: Moderní technologie, které využívají vybraní vychovatelé při činnostech s žáky ve školní družině

Odpověď	Četnost
CD/DVD přehrávač, rádio	101
Televize	59
Fotoaparát	52
Stolní počítač	43
Mobilní telefon	43
Notebook	38
Interaktivní tabule	35
Robotické stavebnice (např. Lego, STEM)	30
Datový projektor	18
Tablet	15
Robotické hračky (roboti, např. Blue-bot, Bee-bot, Ozobot)	8
Žádné	5
Jiné (uved'te které)	3
Digitální kamera/videokamera	3
Interaktivní podlaha (např. Magic Box)	2

Graf č. 2: Moderní technologie, které využívají vybraní vychovatelé při činnostech s žáky ve školní družině

Jiné

- Taneční podložky (1)

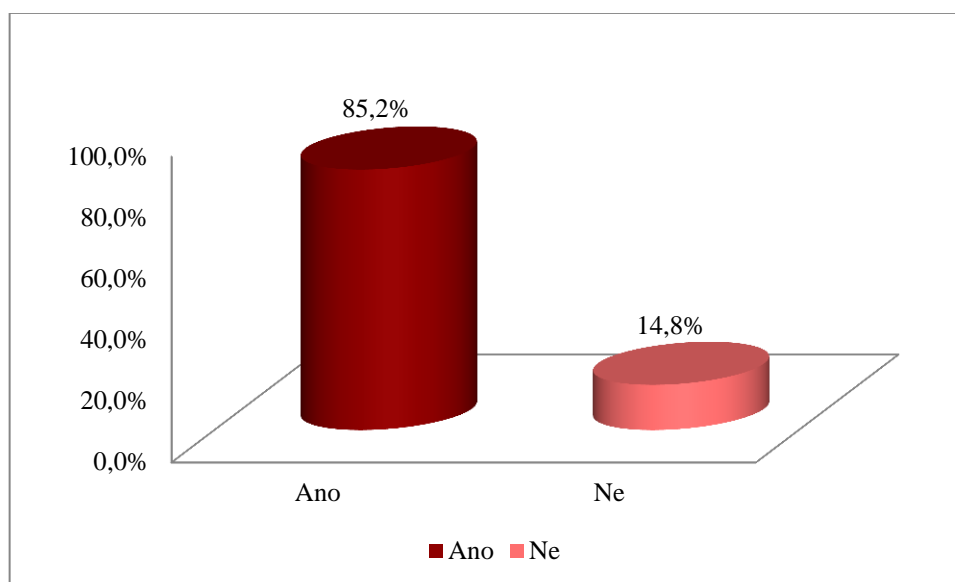
- Set mikrofonů s reproduktorem (1)
- Interaktivní tabule mimo školní družinu (1)

Položka č. 3: ***Máte ve školní družině k dispozici připojení k internetu?***

Ve třetí položce jsme se dozvěděli, že 85,2 % vybraných školních družin má k dispozici připojení k internetu a zbylých 14,8 % nikoli.

Tabulka č. 3: Připojení k internetu ve vybraných školních družinách

Odpověď	Četnost
Ano	98
Ne	17

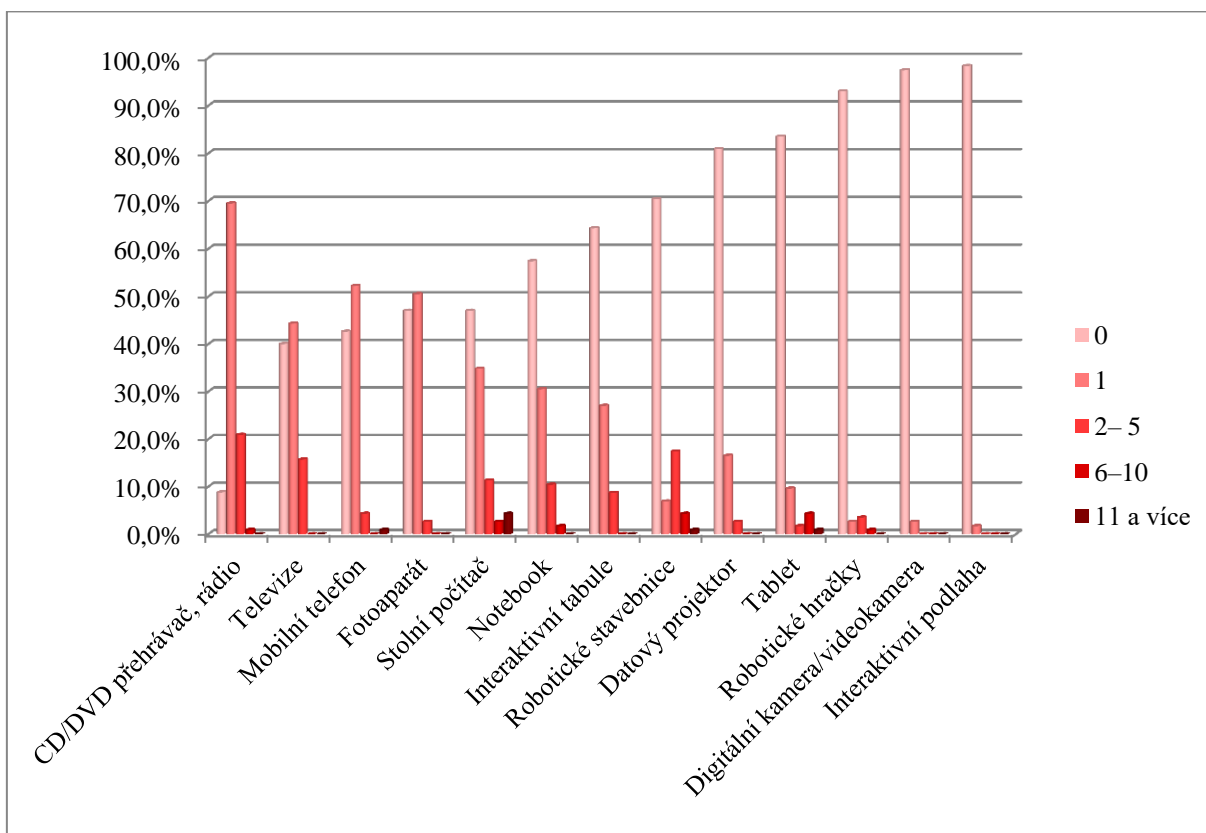
Graf č. 3: Připojení k internetu ve vybraných školních družinách

Položka č. 4: ***Kolik vybraných technologií máte k dispozici pro činnosti s žáky ve školní družině?***

Dalším předmětem našeho zájmu bylo zjistit, kolik jednotlivých technologií ve vybraných školních družinách mají dotazovaní k dispozici pro činnosti s žáky. Z odpovědí vychází, že vybraní vychovatelé převážně disponují pouze jedním z vybraných zařízení. V počtu 2–5 uvedlo nejvíce respondentů CD/DVD přehrávače a rádia, dále také robotické stavebnice a televize.

Tabulka č. 4: Počet vybraných technologií, které jsou k dispozici pro činnosti s žáky ve vybraných školních družinách

Odpověď	0	1	2-5	6-10	11 a více
CD/DVD přehrávač, rádio	10	80	24	1	0
Televize	46	51	18	0	0
Mobilní telefon	49	60	5	0	1
Fotoaparát	54	58	3	0	0
Stolní počítač	54	40	13	3	5
Notebook	66	35	12	2	0
Interaktivní tabule	74	31	10	0	0
Robotické stavebnice	81	8	20	5	1
Datový projektor	93	19	3	0	0
Tablet	96	11	2	5	1
Robotické hračky	107	3	4	1	0
Digitální kamera/videokamera	112	3	0	0	0
Interaktivní podlaha	113	2	0	0	0

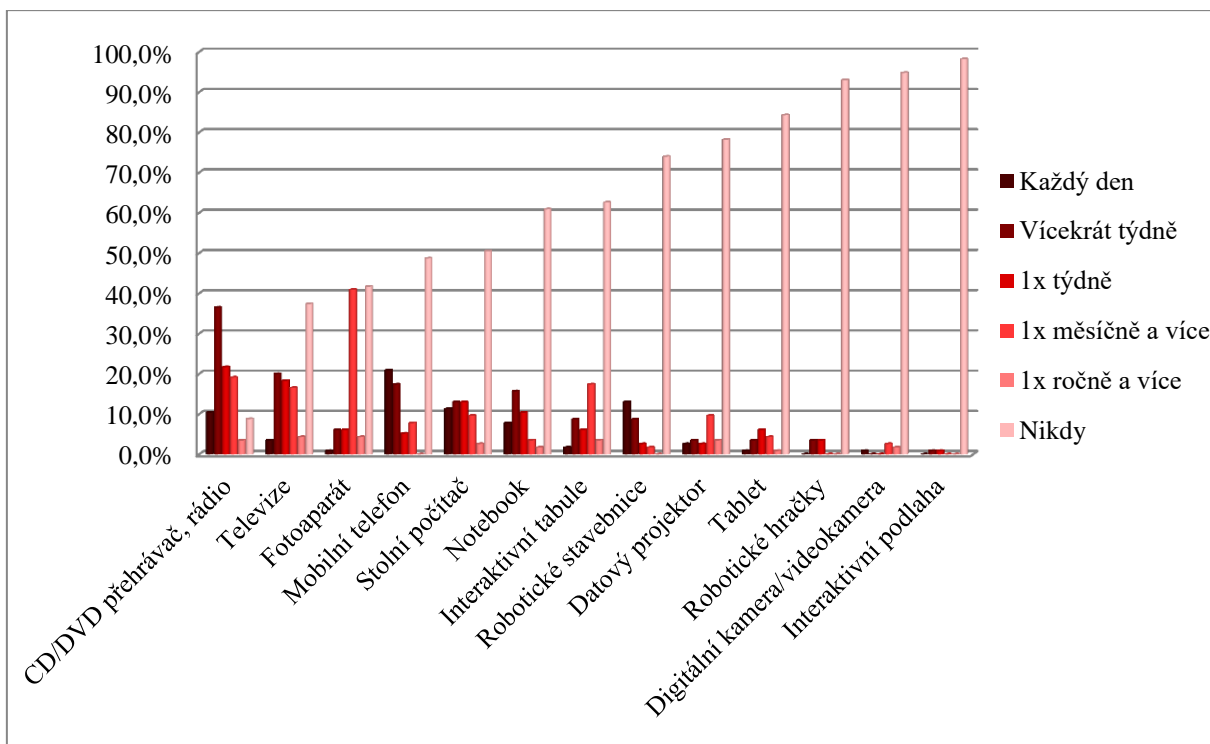
Graf č. 4: Počet vybraných technologií, které jsou k dispozici pro činnosti s žáky ve vybraných školních družinách

Položka č. 5: *Jak často využíváte jednotlivé technologie k činnostem ve školní družině?*

V páté otázce jsme se dotazovali respondentů, jak často využívají jednotlivé technologie při aktivitách s žáky. Dle zjištěných dat vychovatelé nejvíce pracují s mobilním telefonem, dále jsou to robotické stavebnice nebo stolní počítač. Při využívání vícekrát a 1x týdně byly v největším počtu zvoleny CD/DVD přehrávače a rádia, které následovala televize. 1x měsíčně pak často vybraní vychovatelé používají fotoaparát i interaktivní tabule.

Tabulka č. 5: Četnost využívání jednotlivých technologií k činnostem ve vybraných školních družinách

Odpověď	Každý den	Vícekrát týdně	1x týdně	1x měsíčně a více	1x ročně a více	Nikdy
CD/DVD přehrávač, rádio	12	42	25	22	4	10
Televize	4	23	21	19	5	43
Fotoaparát	1	7	7	47	5	48
Mobilní telefon	24	20	6	9	0	56
Stolní počítač	13	15	15	11	3	58
Notebook	9	18	12	4	2	70
Interaktivní tabule	2	10	7	20	4	72
Robotické stavebnice	15	10	3	2	0	85
Datový projektor	3	4	3	11	4	90
Tablet	1	4	7	5	1	97
Robotické hračky	0	4	4	0	0	107
Digitální kamera/videokamera	1	0	0	3	2	109
Interaktivní podlaha	0	1	1	0	0	113

Graf č. 5: Četnost využívání jednotlivých technologií k činnostem ve vybraných školních družinách

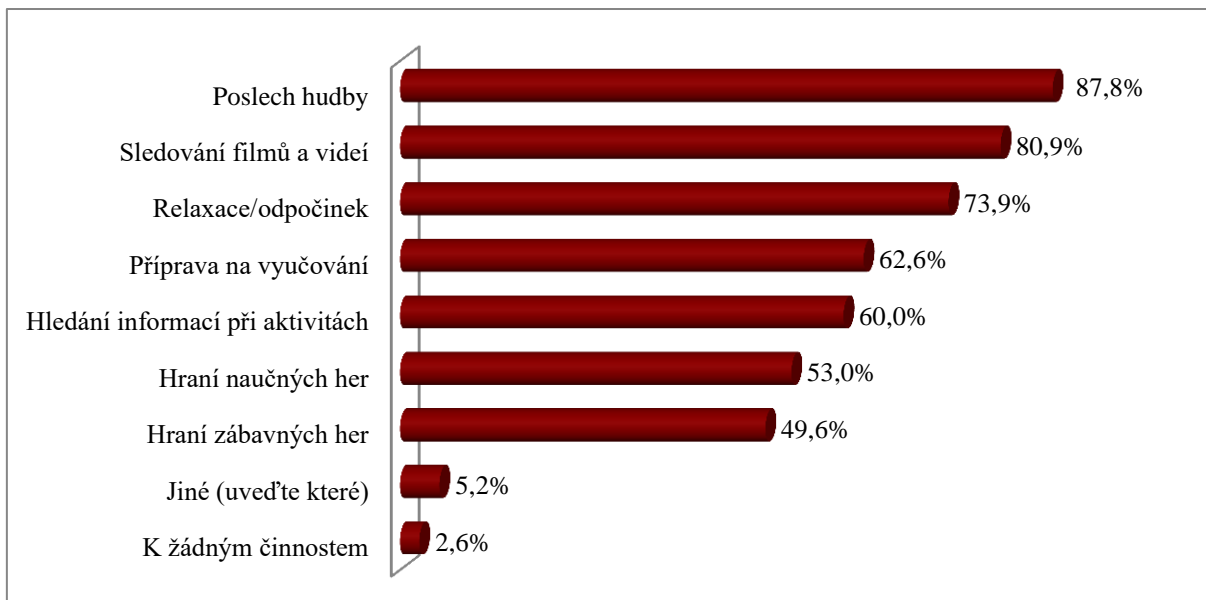
Položka č. 6: K jakým činnostem s dětmi využíváte technologie ve školních družinách?

Při zkoumání, k jakým činnostem s dětmi využívají vybraní vychovatelé moderní technologie, jsme se dozvěděli, že nejčastěji k poslechu hudby (87,8 %), dále ke sledování filmů a videí (80,9 %) a k relaxaci (73,9 %), což jsou většinou činnosti odpočinkové. Technologie jsou hojně využívány i při přípravě na vyučování (62,6 %) a při hledání informací během různých aktivit (60 %). Jako jiné činnosti vychovatelé uvedli pořizování fotek, hledání inspirace, pohybové a taneční činnosti a nacvičování na vystoupení.

Tabulka č. 6: Činnosti s dětmi, ke kterým vybraní vychovatelé využívají moderní technologie ve školních družinách

Odpoověď	Četnost
Poslech hudby	101
Sledování filmů a videí	93
Relaxace/odpočinek	85
Příprava na vyučování	72
Hledání informací při aktivitách	69
Hraní naučných her	61

Hraní zábavných her	57
Jiné (uved'te které)	6
K žádným činnostem	3

Graf č. 6: Činnosti s dětmi, ke kterým vybraní vychovatelé využívají moderní technologie ve školních družinách

Jiné

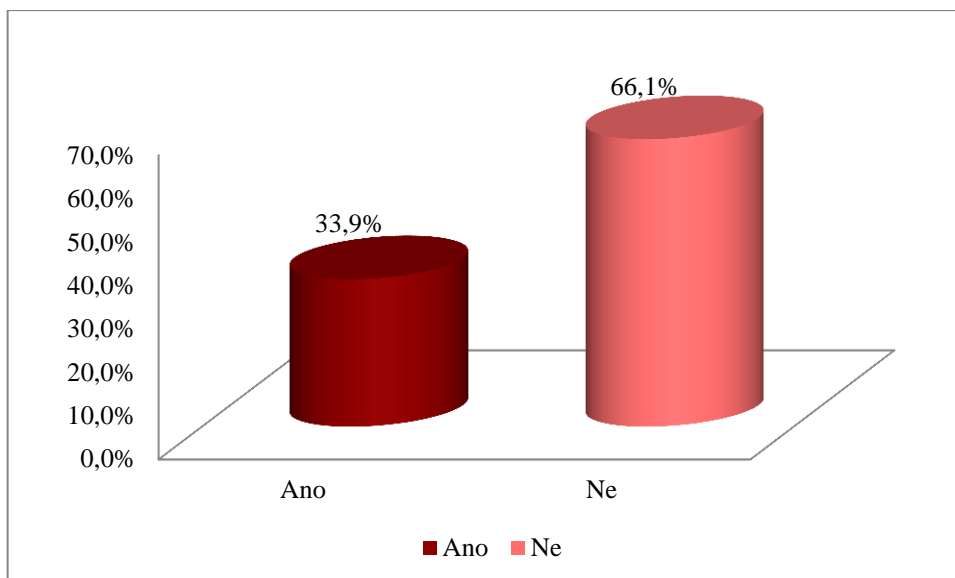
- Tanec a pohybové aktivity (3)
- Návčik na vystoupení (2)
- Tzv. šablony – práce s tablety, pořizování fotek dětí při činnostech, výuka cizích jazyků, hledání inspirace a návodů při tvořivých činnostech (1)

Položka č. 7: *Využíváte ve školní družině výukové programy?*

V položce sedmé uvedlo 33,9 % respondentů, že využívají ve školní družině výukové programy. Zbýlých 66,1 % s nimi nepracuje.

Tabulka č. 7: Využití výukových programů ve školních družinách vybranými vychovateli

Odpověď	Četnost
Ano	39
Ne	76

Graf č. 7: Využití výukových programů ve školních družinách vybranými vychovateli

Položka č. 8: ***Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ANO, uveďte prosím, jaké výukové programy využíváte:***

Tato položka byla otevřená. V návaznosti na předchozí otázku jsme se dotazovali vybraných vychovatelů, kteří odpověděli *Ano*, jaké výukové programy využívají. Respondenti uvedli různé výukové programy, společnosti, které výukové programy vytváří, dětské internetové portály i televizní stanice. My zde uvádíme přehled, ve kterém jsou obsaženy všechny odpovědi, které dotazovaní poskytli.

Tabulka č. 8: Výukové programy využívané vybranými vychovateli školních družin Olomouckého kraje

Odpověď	Četnost
Školákov	6
Dopravní výchova	5
Alík	4
DIDAKTA	3
Angličtina hrou	3
Zábavná čeština	2
Děčko	2
Matematika hrou	2
Terasoft	2
SILCOM	2

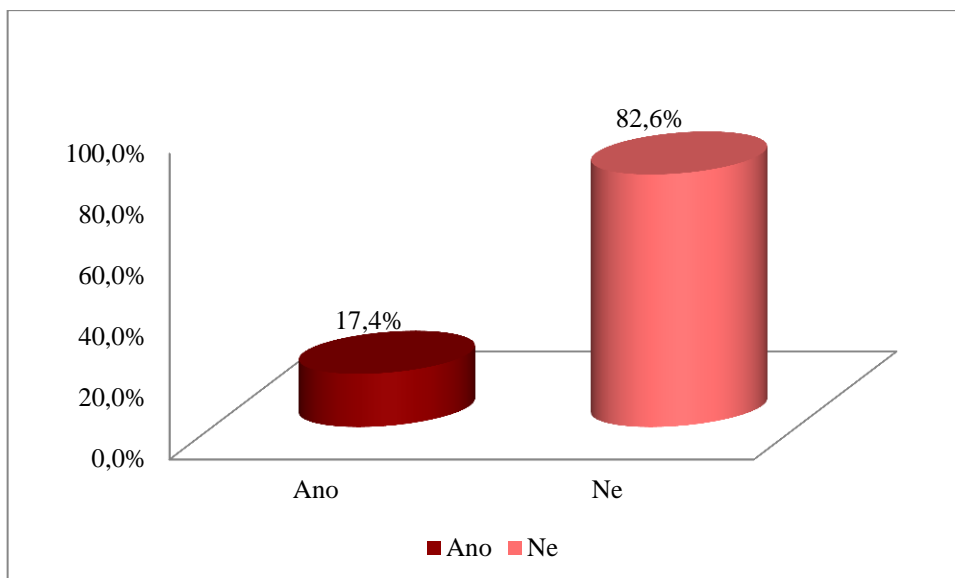
Přírodověda	1
Program ALF	1
Google maps, sites	1
Mat mat	1
Ježkovy voči	1
Baltík	1
INSPIRO	1
Výukové programy pro 1 a2 třídu	1
Prvouka	1
Záchranný kruh	1
Woca bee	1
Myšák	1
Taktik	1
Dětský koutek	1
Výukové karty, pexeso	1

Položka č. 9: *Využíváte ve školní družině digitální (počítačové) hry?*

Digitální hry využívá ve školních družinách 17,4 % vybraných vychovatelů.

Tabulka č. 9: Využití digitálních (počítačových) her ve školních družinách vybranými vychovateli

Odpověď	Četnost
Ano	20
Ne	95

Graf č. 8: Využití digitálních (počítačových) her ve školních družinách vybranými vychovateli

Položka č. 10: *Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ANO, uveďte prosím, jaké digitální (počítačové) hry využíváte:*

Stejně jako u položky č. 8 jsme se respondentů, kteří odpověděli v předchozí otázce, že využívají digitální hry, dotazovali, jaké konkrétně začleňují do programu školní družiny. Níže jsme zaznamenali pomocí tabulky odpovědi vybraných vychovatelů.

Tabulka č. 10: Digitální (počítačové) hry využívané vybranými vychovateli školních družin Olomouckého kraje

Odpověď	Četnost
Hry z internetu, Friv.com, Superhry.cz	4
Logické a postřehové	2
Každý žák si najde co ho baví	2
Piškvorky	1
Puzzle	1
Šachy	1
Minecraft	1
Mário	1
Milionář	1
Criss Cross	1
Bludiště	1

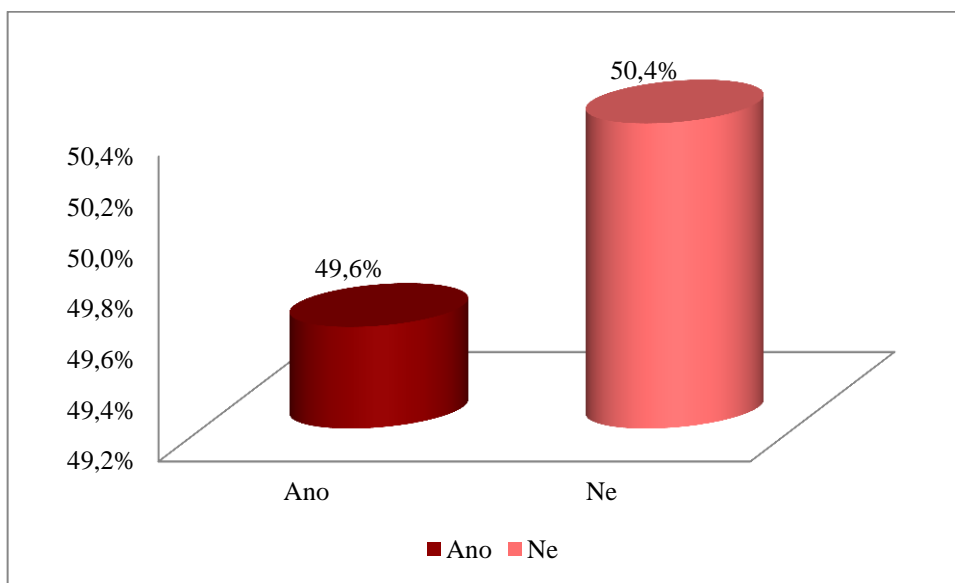
Skládanka	1
Klik a dvojklik	1
Skládání slov	1
Rozházené barvy	1

Položka č. 11: *Je Vaše školní družina dle Vašeho názoru dostatečně vybavena moderními technologiemi?*

V položce č. 11 jsme zjišťovali, zda jsou vybrané školní družiny dle respondentů dostatečně vybaveny moderními technologiemi. Získaná data ukázala, že jedna polovina dotazovaných vychovatelů Olomouckého kraje vnímá vybavenost svého pracoviště moderními technologiemi na jako nedostatečnou a druhá polovina je s aktuálním stavem školní družiny po této stránce spokojena.

Tabulka č. 11: Vybavení školních družin moderními technologiemi dle názoru vybraných vychovatelů

Odpořed'	Četnost
Ano	57
Ne	58

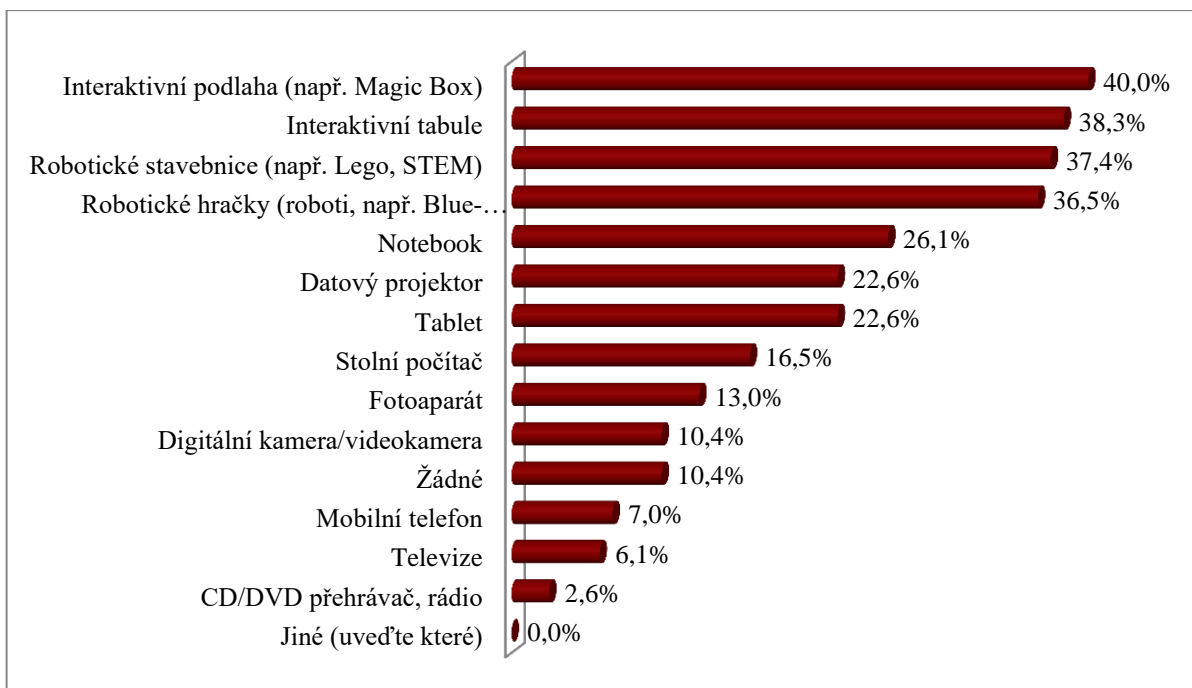
Graf č. 9: Vybavení školních družin moderními technologiemi dle názoru vybraných vychovatelů

Položka č. 12: *Jaké moderní technologie ve Vaší školní družině byste uvítal/a, ale nemáte je k dispozici?*

Po zjišťování, jaké moderní technologie vybraní vychovatelé mají k dispozici a které využívají při činnostech s žáky, jsme se zaměřili i na ta zařízení, která k dispozici nemají. Interaktivní podlahu, kterou vlastní pouhé dvě vybrané školní družiny, by na svém pracovišti uvítalo 40 % vybraných vychovatelů. Velký zájem dále vzbudily i interaktivní tabule (38,3 %), robotické stavebnice (37,4 %) a hračky (36,5 %).

Tabulka č. 12: Moderní technologie, které by vybraní vychovatelé ve školní družině uvítali, ale nemají je k dispozici

Odpověď	Četnost
Interaktivní podlaha (např. Magic Box)	46
Interaktivní tabule	44
Robotické stavebnice (např. Lego, STEM)	43
Robotické hračky (roboti, např. Blue-bot, Bee-bot, Ozobot)	42
Notebook	30
Tablet	26
Datový projektor	26
Stolní počítač	19
Fotoaparát	15
Žádné	12
Digitální kamera/videokamera	12
Mobilní telefon	8
Televize	7
CD/DVD přehrávač, rádio	3
Jiné (uved'te které)	0

Graf č. 10: Moderní technologie, které by vybraní vychovatelé ve školní družině uvítali, ale nemají je k dispozici

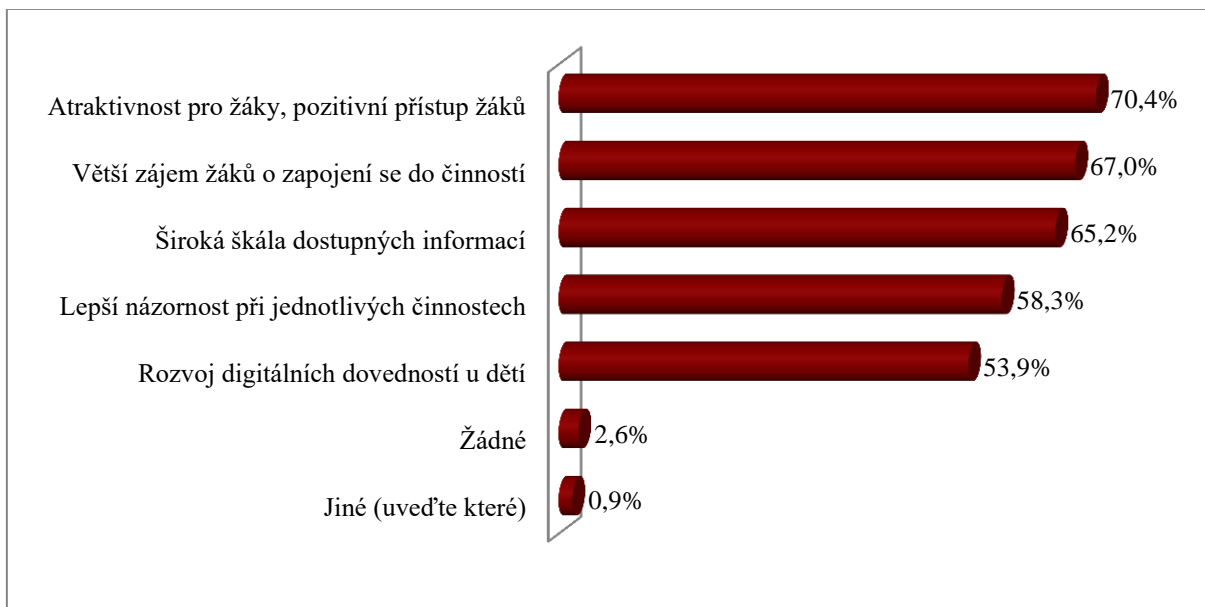
Položka č. 13: *Jaké výhody jsou dle Vašeho názoru spjaty s využíváním moderních technologií ve školní družině?*

Naším dalším záměrem bylo zjistit, jaké výhody spatřují vybraní vychovatelé na využívání moderních technologií ve školních družinách. Nejvíce dotazovaných se ztotožnilo s tvrzením, že žáci mají k technologiím pozitivní přístup a jsou pro ně atraktivní (70,4 %). S tím souvisí samozřejmě větší zájem žáků o zapojení se do činností, což vnímá jako výhodu 67 % respondentů. Jako další přednost zvolilo 65,2 % vybraných vychovatelů širokou škálu dostupných informací, 58,3 % vyzdvihuje lepší názornost při jednotlivých činnostech a 53,9 % rozvoj digitálních dovedností u dětí. V rámci jiných benefitů uvedl jeden respondent i možnost nejrůznějšího využití moderních technologií při činnostech ve školní družině. 2,6 % dotazovaných si myslí, že moderní technologie žádné výhody nemají.

Tabulka č. 13: Výhody, které jsou dle vybraných vychovatelů spjaty s využíváním moderních technologií ve školní družině

Odpověď	Četnost
Atraktivnost pro žáky, pozitivní přístup žáků	81
Větší zájem žáků o zapojení se do činností	77
Široká škála dostupných informací	75

Lepší názornost při jednotlivých činnostech	67
Rozvoj digitálních dovedností u dětí	62
Žádné	3
Jiné (uveďte které)	1

Graf č. 11: Výhody, které jsou dle vybraných vychovatelů spjaty s využíváním moderních technologií ve školní družině

Jiné

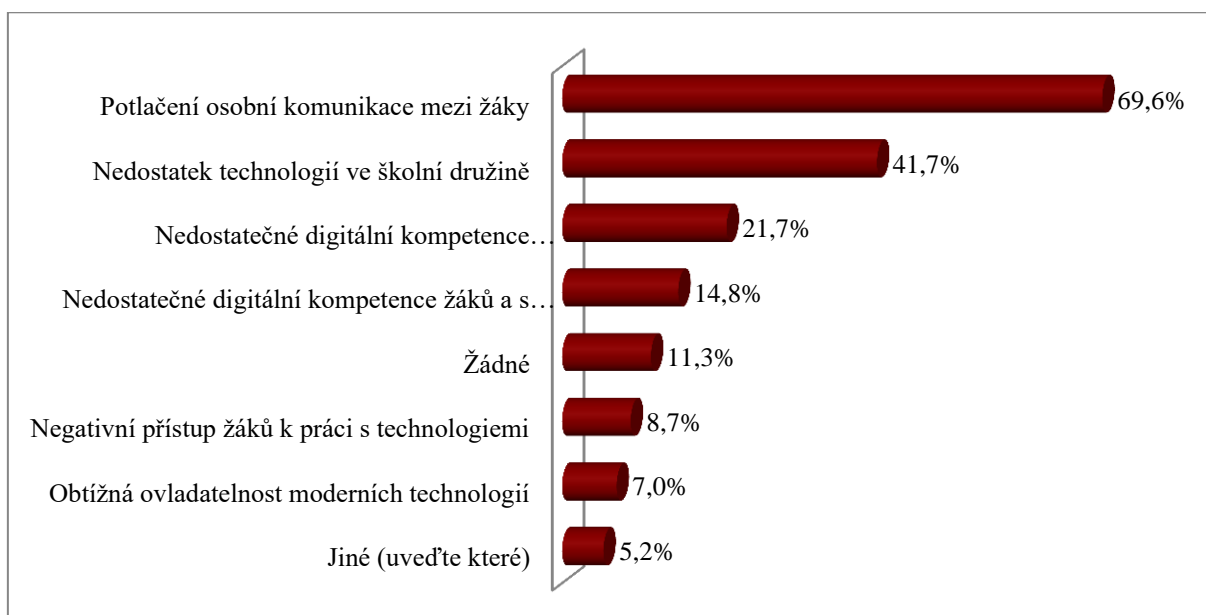
- Možnost využití při nejrůznějších činnostech ve školní družině (1)

Položka č. 14: *Jaké nevýhody jsou dle Vašeho názoru spjaty s využíváním moderních technologií ve školní družině?*

Po zjištění kladného přínosu techniky dle vybraných vychovatelů jsme se zaměřili na nevýhody, které dotazovaní vychovatelé vnímají v rámci využívání moderních technologií na jejich pracovištích. Největším nedostatkem je dle respondentů potlačení osobní komunikace mezi žáky (69,6 %). Jako další negativum označilo 41,7 % vybraných vychovatelů nedostatek technologií ve školní družině a 21,7 % nedostatečné digitální kompetence vychovatelů a s tím spojené problémy při využití technologií. Jako jiné nevýhody dotazovaní zmiňují, že děti tráví svůj volný čas doma v přítomnosti moderních technologií a v družině by si měly hrát jiným způsobem, dále se objevil názor o prohlubování závislosti na digitálních technologiích. 11,3 % uvedlo, že žádné nevýhody spjaté s využíváním technologií ve školní družině nepocítuje.

Tabulka č. 14: Nevýhody, které jsou dle vybraných vychovatelů spjaty s využíváním moderních technologií ve školní družině

Odpověď	Četnost
Potlačení osobní komunikace mezi žáky	80
Nedostatek technologií ve školní družině	48
Nedostatečné digitální kompetence vychovatelů a s tím spojené problémy při využití technologií	25
Nedostatečné digitální kompetence žáků a s tím spojené problémy při využití technologií	17
Žádné	13
Negativní přístup žáků k práci s technologiemi	10
Obtížná ovladatelnost moderních technologií	8
Jiné (uveďte které)	6

Graf č. 12: Nevýhody, které jsou dle vybraných vychovatelů spjaty s využíváním moderních technologií ve školní družině

Jiné

- Děti se ve školní družině mají věnovat převážně pohybu, rozvíjení kreativity, jemné i hrubé motoriky, sociálním dovednostem, komunikaci, spolupráci a nesoupeření. (1)
- Žáci využívají moderní technologie doma, ve výuce a o přestávkách. Ve školní družině by si podle mého názoru měli hrát s hračkami, číst si, povídat si a tvořit. (1)
- Nezájem žáků o tradiční činnosti, preference činností se zapojením moderních technologií (např. výukové hry na počítači). (1)

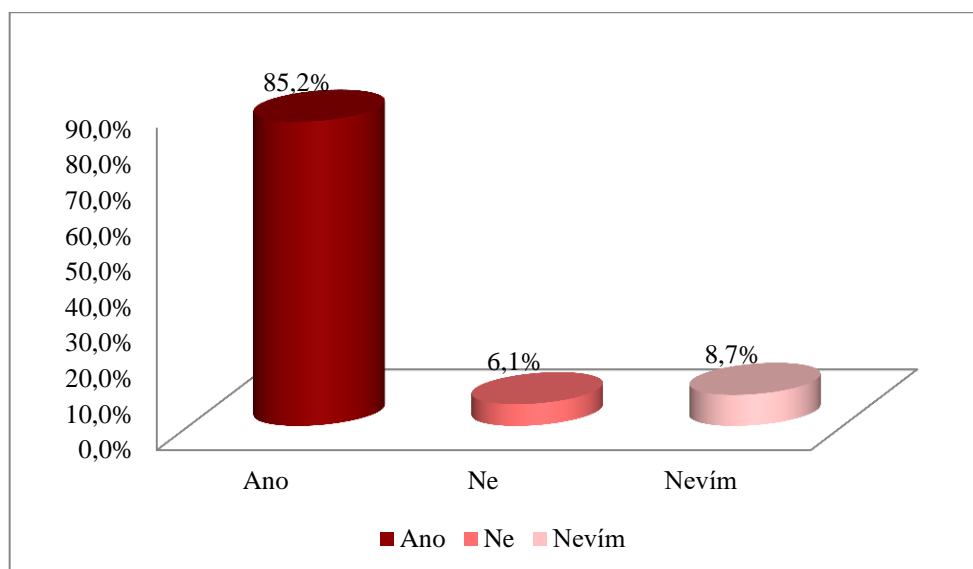
- Prohlubování závislosti na digitálních médiích, děti jsou často na mobilu celé odpoledne. (1)
- U televize tráví času doma určitě dost, ve školní družině by se měli žáci věnovat jiným činnostem a trávit čas hlavně venku. (1)
- Technologie používáme s mírou nebo žádné. (1)

Položka č. 15: *Vnímáte možnost využívání moderních technologií při aktivitách ve školní družině jako přínosnou?*

V položce č. 15 jsme se dozvěděli, že 85,2 % vybraných vychovatelů Olomouckého kraje považuje možnost využívání moderních technologií při aktivitách ve školní družině za přínosnou. 8,7 % zvolilo odpověď neví a 6,1 % dotazovaných by tuto možnost neoznačilo jako prospěšnou.

Tabulka č. 15: Přínos využívání moderních technologií při aktivitách ve školní družině dle vybraných vychovatelů

Odpověď	Četnost
Ano	98
Ne	7
Nevím	10

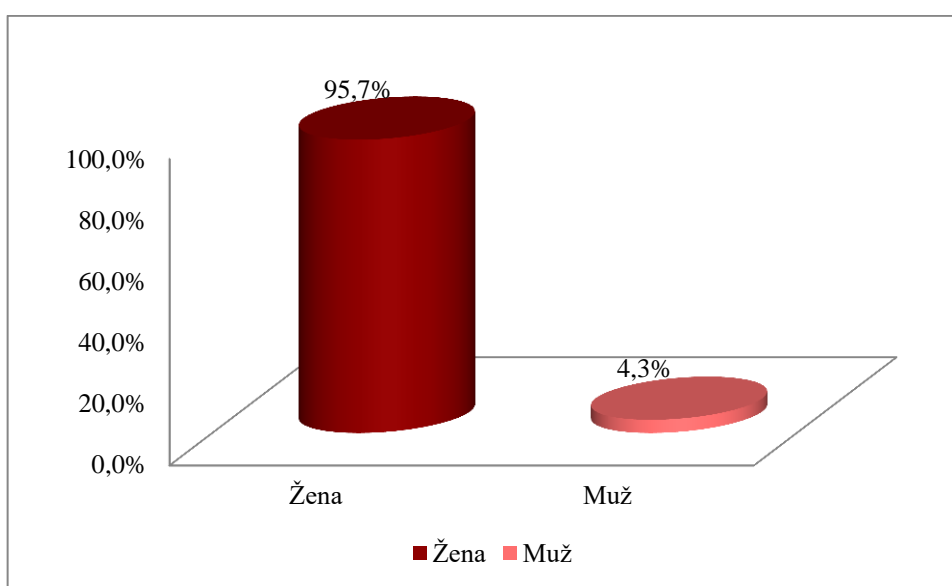
Graf č. 13: Přínos využívání moderních technologií při aktivitách ve školní družině dle vybraných vychovatelů

Položka č. 16: ***Jaké je Vaše pohlaví?***

V této položce jsme se zaměřili na pohlaví dotazovaných. Z celkového počtu 115 respondentů dotazník vyplnilo 110 žen a 5 mužů.

Tabulka č. 16: Pohlaví vybraných vychovatelů

Odpo věď	Četnost
Žena	110
Muž	5

Graf č. 14: Pohlaví vybraných vychovatelů

Položka č. 17: ***Jaký je Váš věk?***

V předposlední položce, která byla otevřená, jsme zjišťovali věk respondentů. Ze získaných dat vyplývá, že průměrný věk dotazovaných vychovatelů je 45,5 let. Nejmladšímu respondentovi bylo 20 let a nejstaršímu 65 let.

Položka č. 18: ***Jaká je délka Vaší praxe ve školní družině?***

V položce poslední jsme se dotazovali vybraných vychovatelů na jejich délku praxe ve školní družině. Z odpovědí jsme se dozvěděli, že průměrná praxe vybraných vychovatelů činí 16,3 let. Nejkratší praxe byla pod jeden rok a nejdelší 45 let.

8. DISKUZE VYBRANÝCH VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V předchozí kapitole jsme uvedli výsledky našeho výzkumného šetření, které jsme znázornili pomocí tabulek a grafů. Obsahem poslední kapitoly je zhodnocení dat, které jsme v rámci průzkumu získali, s ohledem na stanovené výzkumné otázky a položky dotazníku. Zjištěné údaje dále porovnáme s vybranými výsledky předchozích výzkumů, které jsme uvedli v páté kapitole.

Hlavním cílem empirické části bakalářské práce bylo vytvořit přehled využívaných technologií ve vybraných školních družinách, z tohoto důvodu jsme se jako první zaměřili na prozkoumání toho, jaké moderní technologie mají respondenti na svém pracovišti k dispozici. Díky výzkumnému šetření jsme zjistili, že ve vybraných školních družinách se technologie nejčastěji objevují v podobě CD/DVD přehrávače a rádia (88,7 %). Druhé místo zaujímají televize (56,5 %), dále jsou to mobilní telefony (48,7 %), fotoaparáty (47 %), stolní počítače (42,6 %) a notebooky (39,1 %). Poměrně nové robotické stavebnice vlastní 29,6 % vybraných školních zařízení a v 25,2 % školních družin se nachází interaktivní tabule. Méně časté jsou pak datové projektory (16,5 %), tablety (15,7 %), robotické hračky (7 %), digitální kamery/videokamery (2,6 %) a interaktivní podlahy (1,7 %). Jako jiné technologie zmínili vybraní vychovatelé taneční podložky a nepřítomnost moderních technologií ve vybraných školních družinách uvedlo 1,7 % dotazovaných.

Ve srovnání s výzkumem z roku 2009 od Lenky Rabušicové, který jsme zmínili v páté kapitole, v němž patřily mezi nejrozsáhlejší vybavení školních družin CD/DVD přehrávače, rádia a televize, se v našem výzkumném šetření tyto technologie vyskytovaly také nejčastěji. Podíl fotoaparátů a počítačů v našem průzkumu je o mnoho vyšší než v uváděném šetření z roku 2009, což s ohledem na rychlý vývoj technologií a s tím spojené i jejich postupné začleňování do družin bylo očekávané (Rabušicová, 2009).

Z hlediska první výzkumné otázky a hlavního cíle empirické části práce jsme se následně zaměřili na zjišťování, jaké moderní technologie vybraní vychovatelé využívají. Zde jsou stejně jako v první položce dotazníku na prvním místě uvedeny CD/DVD přehrávače a rádia (87,8 %) a na druhém místě televize (51,3 %). Často vybraní vychovatelé používají fotoaparáty (45,2 %). Následují stolní počítače (37,4 %), mobilní telefony (37,4 %), notebooky (33 %), interaktivní tabule (30,4 %) a robotické stavebnice (26,1 %). Méně často

pak dotazovaní při činnostech s žáky využívají datové projektory (15,7 %), tablety (13 %), robotické hračky (7 %), digitální kamery/videokamery (2,6 %) a interaktivní podlahy (1,7 %). 2,6 % respondentů uvedlo jiné technologie, a to taneční podložky a set mikrofonů s reproduktorem. 4,3 % dotazovaných odpovědělo, že nevyužívá žádné technologie při činnostech s žáky.

Dalším záměrem bylo zjistit, zda vybrané školní družiny disponují připojením k internetu. Ze získaných údajů vyplynulo, že 85,2 % těchto zařízení má přístup k internetu a 14,8 % nikoli. V porovnání s již zmíněným výzkumem z roku 2016 provedeným Alžbětou Pijanovou jsou data ve vybraných školních družinách Olomouckého kraje vyšší než na Znojemsku, kde tento podíl činil 66,67 % ku 33,33 % (Pijanová, 2016).

Při zkoumání kolik vybraných technologií mají vybraní vychovatelé k dispozici, jsme se dozvěděli, že se většinou jedná o jedno dostupné zařízení. Větší počet dostupné techniky, a to 2–5 kusů uvedli respondenti především u CD/DVD přehrávačů a rádií (20,9 %), robotických stavebnic (17,4 %) a televizí (15,7 %). V počtu 6–10 kusů jsou ve vybraných školních družinách přítomny především robotické stavebnice (4,3 %) a tablety (4,3 %). 11 a více kusů již uvádí jen pár respondentů, a to výhradně v zastoupení stolních počítačů (4,3 %) po jedné odpovědi jsou to pak mobilní telefony, robotické stavebnice a tablety.

Další položka našeho šetření byla zaměřena na četnost využívání jednotlivých technologií k činnostem ve vybraných školních družinách. Ukázalo se, že každý den nejvíce dotázaných vychovatelů aplikuje při činnostech s žáky mobilní telefon (20,9 %), dále jsou to robotické stavebnice a stolní počítač. Vícekrát týdně i 1x týdně jsou využívány nejčastěji CD/DVD přehrávače a rádia (36,5 % a 21,7 %), následují je televize, mobilní telefony, stolní počítače a notebooky. Nejvíce respondentů odpovědělo, že 1x měsíčně vykonává činnosti s fotoaparátem (40,9 %). Pro srovnání můžeme uvést, že v předešlém šetření Alžběty Pijanové byl ve vybraných školních družinách nejvíce využíván počítač a jako druhý mobilní telefon a to 1x týdně a více (Pijanová, 2016).

Jako nejčastější činnost s technologiemi uvedli dotazovaní poslech hudby (87,8 %), na druhém místě je sledování filmů a videí (80,9 %) a následuje relaxace/odpočinek (73,9 %). Všechny tyto aktivity lze označit jako odpočinkové činnosti, které jsou uvedeny v podkapitole *Školní družina* (3.1.). Přípravu na vyučování, která je též podstatnou součástí školních družin zvolilo 62,6 % vybraných vychovatelů. K hledání informací při aktivitách s žáky používá techniku 60 % respondentů, 53 % tak činí ke hraní naučných her a 49,6 % ke hraní zábavných

her. 5,2 % zvolilo jiné odpovědi, ty zahrnovaly například tanec a pohybové aktivity, nácvik na vystoupení a pořizování fotek. K žádným činnostem technologie nevyužívá 2,6 % dotázaných.

Využívání výukových programů a digitálních her dle získaných odpovědí není ve vybraných školních družinách příliš rozšířené. Výukové programy používá 33,9 % respondentů, zbylých 66,1 % nikoli. Dotázaní, kteří odpověděli kladně, uvedli například webové stránky *Školákov*, *Alík*, *Terasoft* a *Silcom*, které nabízí širokou škálu výukových programů zmiňovaných již v podkapitole *Výukové aplikace pro školní družiny* (4.3.2.). Některé z nabízených programů, které také uvedli vybraní vychovatelé, jsou *Dopravní výchova*, *Didakta*, *Angličtina hrou*, *Zábavná čeština*, *Přírodověda*, *Prvouka*, *Dětský koutek nebo pexeso*. Digitální hry využívá poměrně malý počet dotazovaných vychovatelů, a to pouhých 17,4 %. Ti začleňují do aktivit hry z internetu, logické a postřehové hry, dále například *Piškvorky*, *Puzzle*, *Šachy*, *Minecraft* nebo si každý žák najde hru, která ho baví.

V další části našeho dotazníku jsme zjistili, že jedna polovina dotazovaných vychovatelů vnímá vybavenost svého pracoviště jako nedostatečnou druhá polovina je s vybavením školní družiny spokojena. V návaznosti na tuto otázku jsme se ptali respondentů, jaké moderní technologie jim ve školní družině chybí a uvítali by je v jejich vybavení. Nejvyšší počet vybraných vychovatelů zvolilo interaktivní podlahu (40 %). Dále byly zmiňovány interaktivní tabule (38,3 %), robotické stavebnice (37,8 %), robotické hračky (36,5 %), notebooky (26,1 %) a ve stejném počtu tablety a datové projekory (22,6 %).

Nejvíce dotazovaných pokládá za výhodu spjatou s moderními technologiemi jejich atraktivnost pro žáky, z níž vychází pozitivní přístup dětí k technologiím (70,4 %). S tím spojený větší zájem žáků o zapojení se do činností považuje za přínos 67 %. Jako další pozitivum respondenti zmínili v 65,2 % širokou škálu dostupných informací, v 58,3 % lepší názornost při jednotlivých činnostech a v 53,9 % rozvoj digitálních dovedností u dětí.

Za nevýhody pak považuje 69,6 % vybraných vychovatelů potlačení osobní komunikace mezi žáky, 41,7 % nedostatek technologií ve školní družině, 21,7 % nedostatečné digitální kompetence vychovatelů a s tím spojené problémy při využití technologií. Nedostatečné kompetence žáků zvolilo za nevýhodu 14,8 % respondentů a 11,3 % z nich nevnímá žádné nevýhody spjaté s využíváním moderních technologií. Méně častou odpovědí byl v této položce negativní přístup žáků k práci s technologiemi (8,7 %) a jejich obtížná ovladatelnost (7 %). Jiné nevýhody zmínilo 5,2 % dotazovaných.

Ve výzkumu ze školního roku 2016/2017, ve kterém *Český statistický úřad* (dále ČŠI) zkoumal jevy, které brání pedagogům intenzivně využívat informační a komunikační technologie (dále ICT) při edukační činnosti, vnímali respondenti jako největší problém nedostatečné ICT vybavení základních škol (49,9 %). Tohle mínění se potvrdilo i v našem dotazníkovém šetření, a to u 41,7 % dotazovaných vychovatelů. Ve výzkumu ČŠI byla uvedena 28,5 % pedagogy jako další komplikace nedostatečná znalost obsluhy ICT. V našem bádání byl tento nedostatek také zaznamenán, a to u 21,7 % dotazovaných (ČŠI, 2017).

Příjemným zjištěním bylo, že většina vychovatelů vnímá možnost využívání moderních technologií při aktivitách s dětmi jako přínosnou (85,2 %), 8,7 % neví a 6,1 % na tuto možnost nahlíží jako na neúčinnou. Pozitivní přístup pedagogů také ukázal již zmíněný celoevropský výzkum z roku 2005, ve kterém tuto skutečnost dokazují získaná data (Blamire a spol., 2013).

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala moderními technologiemi ve školních družinách a skládala se ze čtyř kapitol teoretické části a čtyř kapitol empirické části. V úvodu byl stanoven hlavní cíl práce, který doplnily teoretické a empirické dílčí cíle. Dle mého názoru byly všechny tyto cíle úspěšně splněny.

V první kapitole teoretické části jsme začlenili moderní technologie do systému didaktických prostředků. Následující druhá kapitola se věnovala tématu moderních technologií a jejich působení ve výchovně vzdělávacím procesu. Třetí kapitola definovala základní pojmy spojené s činností školních družin. Předmětem čtvrté a také poslední kapitoly teoretické části byly již konkrétní technologie aplikovatelné ve školských zařízeních, vybrané projekty pro začlenění moderních technologií do škol a výukové aplikace využitelné ve školních družinách.

V empirické části, která navazovala na teoretické výstupy práce, byla nejprve v páté kapitole věnována pozornost zhodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky. Tato část práce uvedla dosavadní výzkumy se zřetelem na položky výzkumného šetření této práce. Šestá kapitola představila naše výzkumné šetření, v rámci kterého byly stanoveny cíle a problémy výzkumu, výběr vzorku a metoda sběru dat. Sedmá kapitola obsahuje výsledky naměřených dat získaných dotazníkovým šetřením. Empirická část byla zakončena zhodnocením vybraných výsledků výzkumného šetření, což bylo předmětem kapitoly osmé.

V posledních letech jsou digitální technologie stále více začleňovány do českých škol, jelikož školní družiny s nimi úzce souvisí, chtěla jsem mou prací přispět k výzkumům dané problematiky i z pohledu pedagogických pracovníků školních družin. Zaměřila jsem se tedy na vychovatele z Olomouckého kraje a oslovila jsem většinu základních škol v této oblasti. Výzkumný vzorek tvořilo celkem 115 respondentů.

Hlavním cílem výzkumu bylo vytvoření přehledu využívaných technologií ve vybraných školních družinách. V Olomouckém kraji jsou nejhojněji využívány CD/DVD přehrávače a rádia (87,8 %), dále jsou to televize (51,3 %), fotoaparáty (45,2 %), stolní počítače (37,4 %), mobilní telefony (37,4 %), notebooky (33 %) a interaktivní tabule (30,4 %). Z výsledků dotazníkového šetření poměrně často vychovatelé využívají k činnostem s dětmi také robotické stavebnice (26,1 %). Méně časté jsou to datové projektory (15,7 %), tablety (13 %), robotické hračky (7 %), digitální kamery/videokamery (2,6 %) a interaktivní

podlahy (1,7 %). Každodenně pak nejčastěji využívají vybraní vychovatelé mobilní telefony, robotické stavebnice a stolní počítače.

Nejčastěji jsou technologie vybranými vychovateli využity k poslechu hudby, ke sledování filmů a videí a k relaxaci. Dále je to příprava na vyučování, hledání informací a hraní naučných a zábavných her.

Výukové programy aplikuje při činnostech s žáky 33,9 % dotazovaných a digitální hry pouhých 17,4 %. Nejčastěji byly uváděny výukové programy, které lze nalézt na webových stránkách *Školákov, Alik, Terasoft a Silcom*. Digitální hry zastoupily v odpovědích hry z internetu, logické a postřehové hry, dále například *Piškvorky, Puzzle, Šachy a Minecraft*.

Příjemným zjištěním bylo, že většina respondentů vnímá možnost využívání moderních technologií za přínosnou. Jedna polovina dotazovaných byla spokojena i s technickým vybavením svého pracoviště, druhá však nikoli. Nejvíce vybraných vychovatelů by potom uvítalo ve školní družině interaktivní podlahu (40 %), interaktivní tabuli (38,3 %), robotické stavebnice (37,8 %) a robotické hračky (36,5 %).

Pozitivní přístup vychovatelů k moderním technologiím se projevil i ve zjišťování jednotlivých výhod s nimi spojených. Nejvíce z nich se ztotožnilo s přínosem v podobě atraktivnosti pro žáky a pozitivního přístupu dětí k technologiím (70,4 %). Jako další přednosti vnímá 67 % dotázaných větší zájem žáků o zapojení se do činností, 65,2 % širokou škálu dostupných informací, 58,3 % lepší názornost při jednotlivých činnostech a 53,9 % rozvoj digitálních dovedností u dětí. Mezi nevýhody, spjaté s využíváním moderních technologií při činnostech s žáky, zahrnul největší počet respondentů potlačení osobní komunikace mezi žáky (69,6 %). Dalším negativem dle 41,7 % dotázaných je nedostatek technologií ve školní družině.

Z výzkumného šetření je patrné, že moderní technologie postupně pronikají i do školních družin. Vedení dětí k jejich správnému využívání technologií je důležité jak v domácnosti, tak i ve školním prostředí a vychovatelé mají jedinečnou možnost působit v roli pedagoga na žáky v jejich volném čase. V bakalářské práci jsem komplexně zpracovala téma moderních technologií a školních družin. Jelikož studuji obor Vychovatelství, soustředila jsem se na to, aby moje práce byla přínosná pro pedagogickou činnost vychovatelů. Teoretická část práce umožňuje pedagogickým pracovníkům získat náhled na problematiku moderních technologií a jejich využití ve školních družinách. Tím může rozvinout jejich dosavadní znalosti a poskytnout inspiraci k dalším činnostem s žáky.

Během zpracovávání své práce jsem se nesečkala s žádným výzkumem, který by byl takto zaměřen na technologie ve školních družinách a na současný pohled vychovatelů na jejich využívání při činnostech s žáky. Proto se domnívám, že data získaná z našeho výzkumného šetření mohou poskytnout nový pohled na tuto problematiku, případně přinést inspiraci k další výzkumné činnosti. Výsledky empirické části práce dále mohou sloužit jako přehled využívaných moderních technologií ve vybraných školních družinách Olomouckého kraje.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

American library association, 2013. *Digital Literacy, Libraries, and Public Policy* [online]. January 2013 [cit. 2019-09-03]. Dostupné z: https://www.districtdispatch.org/wp-content/uploads/2013/01/2012_OITP_digilitreport_1_22_13.pdf

BENDL, Stanislav, BLAŽKOVÁ, Veronika, LINKOVÁ, Marie, MOJŽÍŠOVÁ, Jarmila, PÁVKOVÁ, Jiřina, SYŘIŠTĚ, Ivo a ZVÍROTSKÝ, Michal, 2015. *Vychovatelství*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4248-9

BLAMIRE, Roger, WASTIAU, Patricia, KEARNEY, Caroline, BALANSKAT, Anja (European Schoolnet); QUITTRE, Valérie, VAN DE GAER, Eva, MONSEUR, Christian (University of Liège), 2013. *Survey of Schools: ICT in Education Executive Summary*. Benchmarking access, use and attitudes to technology in europe's schools [online]. February 2013 [cit. 2020-10-05]. Dostupné z: http://www.eun.org/documents/411753/817341/Survey+of+Schools-ICT+in+Education_summary2013/3e8082fc-7aaf-4e00-955f-dca445c9b53b

BRDIČKA, Bořivoj, NEUMAJER, Ondřej, RŮŽIČKOVÁ, Daniela, 2012. *ICT v životě školy – Profil školy²¹. Metodický průvodce* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://skola21.rvp.cz/informace/wp-content/uploads/2010/11/27_ICT_v_zivote_skoly_Profil_skoly21.pdf

BURIANOVÁ, Eva, 2003. *Využití aplikačních programů ve výuce*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Systém celoživotního vzdělávání Moravskoslezska. ISBN 80-704-2858-9

Česká školní inspekce, 2017. *Využívání digitálních technologií v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách* [online]. Praha: Česká školní inspekce, Září 2017. [cit. 2020-10-05]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematicke%20zpravy%20využívání-digitalních-technologií-v-MS,-ZS,-SS-a-VOS_kor.pdf

ČESKO. Vyhláška č. 74 ze dne 17. února 2005 o zájmovém vzdělávání. In Sbirka zákonů České republiky, částka 20. ISSN 1211-1244. Dostupný z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4618>

ČESKO. Zákon č. 561 ze dne 10. listopadu 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: Sbírka zákonů České republiky, částka 190. ISSN 1211-1244. Dostupný z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4494>

ČESKO. Zákon č. 563 ze dne 10. listopadu 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (školský zákon). In: Sbírka zákonů České republiky, částka 190. ISSN 1211-1244. Dostupný z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4494>

Český statistický úřad, 2019. *Informační technologie ve školách v České republice, 2018* [online]. Praha: Český statistický úřad, 30. Července 2019 [cit. 2019-10-26]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/informacni_tehnologie_ve_skolach

Český statistický úřad, 2020. *Informační společnost v číslech – 2020*. Kapitola F: ICT ve školách a digitální dovednosti [online]. Březen 2020. [cit. 2020-12-05]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122362632/06100420f.pdf/35dc8606-74a2-4e1f-8c27-0fb65bd3fc5d?version=1.2>

Deloitte, Ipsos MORI, 2019. *Executive Summary of 2nd Survey of Schools: ICT in Education*. Objective 2: Model for a ‘highly equipped and connected classroom’ [online]. Luxembourg: © European Union, March 2019 [cit. 2020-11-05]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/euodp/data/storage/f/2019-03-19T085607/ExecutivesummaryObjective2BenchmarkprogressinICTinschools.pdf>

DigiDoupě. O Digidoupěti [online]. Olomouc: Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.digidoupe.upol.cz/index.php/o-digidoupeti/digidoupe>

DOSTÁL, Jiří, 2009. Interactive whiteboard in instruction. *Journal of Technology and Information Education* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 3/2009 [cit. 2019-10-27]. Dostupné z: <https://jtie.upol.cz/pdfs/jti/2009/03/02.pdf>

GAVORA, Peter, 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil JŮVA, Vladimír, přeložil HLAVATÁ, Vendula. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0

GESCHWINDER, Jan, RŮŽIČKA, Evžen, RŮŽIČKOVÁ, Bronislava, 1995. *Technické prostředky ve výuce*. 1. vyd. Olomouc: vydavatelství UP. ISBN 80-7067-584-5

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina, 2010. *Pedagogika volného času*. 2. přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze. ISBN 978-80-7290-471-6

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina, 2011. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7

HOLEYŠOVSKÁ, Anna, 2003. *Rok ve školní družině*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-752-3

HORÁK, František, 1985. *Didaktika základní a střední školy*. 1. vyd. Praha: SPN.

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3

Interstyle, s.r.o., 2020. *Interaktivní podlaha* [online]. Praha: Interstyle s.r.o. [cit. 2020-05-16]. Dostupné z: <http://www.interactstyle.cz/cs/produkty/interaktivni-plocha/interaktivni-podlaha#onas>

KALHOUS, Zdeněk a OBST, Otto, VÁCLAVÍK, Vladimír, DVOŘÁK, Dominik, KURELOVÁ, Milena, PROKEŠOVÁ, Ludmila, CHRÁSKA, Miroslav, DVOŘÁKOVÁ, Miroslava a VEVERKOVÁ, Helena, 2009. *Školní didaktika*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-571-4

KLATOVSKÝ, Karel, 2017. Katalog aplikací Windows Store. *Řízení školy ŠD*. ICT ve škole [online]. Praha: Wolters Kluwer a. s., 5/17 [cit. 2020-04-18]. ISSN 2336-4343. Dostupné z: <https://www.rizeniskoly.cz/cz/casopis/rizeni-skoly/katalog-aplikaci-windows-store.m-3658.html>

KLEMENT, Milan, DOSTÁL, Jiří, KUBRICKÝ, Jan a BÁRTEK, Květoslav, 2017. *ICT nástroje a učitelé: adorace, či rezistence?* 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5092-6

KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René, 2019. *Interaktivní a programovatelné technologie ve vzdělávání* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019 [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2019/odborne_seminare/PdF_Interaktivni_technologie_ve_vzdelavani.pdf

LUKÁŠ, Richard, 2015. Chcete motivovat žáky ve vaší družině či školním klubu? *Řízení školy ŠD. ICT ve škole* [online]. Praha: Wolters Kluwer a. s., 5/15 [cit. 2020-04-19]. ISSN 2336-4343. Dostupné z: <https://www.rizeniskoly.cz/cz/casopis/rizeni-skoly/chcete-motivovat-zaky-ve-vasi-druzine-ci-skolnim-klubu.m-2212.html>

MACEK, Milan, 2007. Výpočetní technika ve školní družině. In: PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. *Školní družina*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-268-3

MAŇÁK, Josef, 2003. *Nárys didaktiky*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-210-3123-9

MELICHÁREK, Kamil, a spol., 2009. *Česká školní inspekce - Úroveň ICT v základních školách ČR* [online]. Praha: Česká školní inspekce, Zář 2009. [cit. 2020-10-05]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%c3%a9%20zpr%c3%a1vy/2009_uroven ICT_ZS.pdf

MELÍŠKOVÁ, Ivana, 2018. Robotika ve škole není jen programování. *AV News* [online]. Praha: AV MEDIA a.s., 3/18, s. 10–12 [cit. 2020-04-19]. ISSN 2570-5865. Dostupné z: https://www.avmedia.cz/cs/download/av-news-/av_news_2018_03.pdf

METODICKÝ PORTÁL RVP, 2016. *Tablety do škol - pomůcka pro pedagoga ve světě digitálního vzdělávání* [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky [cit. 2020-04-16]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=11627>

metody, organizační formy vyučování. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1821-7

MŠMT, 2009. *Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání* [online]. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: © NIDM, MŠMT, 2009 [cit. 2019-09-08]. Dostupné z: <https://www.nidv.cz/images/npublications/publications/files/11%20ZNV%20Metodika%20pro%20podporu%20tvorby%20svp%20GOOGLE%20text.pdf>

MŠMT, 2014. *Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020* [online]. Praha: MŠMT, 31. Října 2014 [cit. 2019-08-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/uploads/DigiStrategie.pdf>

NELEŠOVSKÁ, Alena a SPÁČILOVÁ, Hana, 2005. *Didaktika primární školy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-1236-5

- NEUMAJER, Ondřej, 2016. BYOD – přineste si vlastní počítačové zařízení do školy. *Řízení školy* [online]. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2016, 12/13, s. 20-22 [cit. 2020-04-19]. ISSN 1214-8679. Dostupné z: <http://ondrej.neumajer.cz/byod-prieste-si-vlastni-pocitacove-zarizeni-do-skoly/>
- NEUMAJER, Ondřej, 2019. Umělá inteligence ve školství a práci učitele. *Řízení školy* [online]. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2019, 3/19, s. 20–23 [cit. 2020-04-19]. ISSN 1214-8679. Dostupné z: <http://ondrej.neumajer.cz/732-2/>
- NEUMAJER, Ondřej, ROHLÍKOVÁ, Lucie a ZOUNEK, Jiří, 2015. *Učíme se s tabletem: využití mobilních technologií ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer a.s. ISBN 978-80-7478-768-3
- PÁVKOVÁ, Jiřina a HÁJEK, Bedřich, 2003. *Školní družina*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-751-5
- PÁVKOVÁ, Jiřina, 2001. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-569-5
- PÁVKOVÁ, Jiřina, HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav, HRDLIČKOVÁ, Věra a PAVLÍKOVÁ, Alena, 2002. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6
- PETTY, Geoffrey, 2013. *Moderní vyučování*. 6., rozš. a přeprac. vyd. Přeložil Jiří FOLTÝN. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0367-4
- PIJANOVÁ, Alžběta, 2016. *Prevence nebezpečných komunikačních jevů v prostředí informačních a komunikačních technologií ve školních družinách na Znojemsku* [online]. Olomouc, 2016. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta [cit. 2020-20-05]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/ieclui/18833898>
- POLAKOVIČ, Peter, DUBOVSKÁ, Rozmarína a HENNYEYOVÁ, Klára, 2016. *Informačné a komunikačné technológie - prostriedok zvyšovania efektivity edukačného procesu*. 1. vyd. Praha: Extrasystem Praha. ISBN 978-80-87570-31-9
- PROJEKTMEDIA, s.r.o., 2020. *O produktu* [online]. Praha: PROJEKTMEDIA s.r.o. [cit. 2020-05-16]. Dostupné z: <https://www.magbox.cz/cs/o-produktu>
- PRŮCHA, Jan, 2009. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-2

- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří, 2013. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9
- RABUŠICOVÁ, Lenka, 2009. *Školní družina* [online]. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta [cit. 2020-12-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/cdkxn/BP_Skolni_druzina.pdf
- RAMBOUSEK, Vladimír, 2014. *Materiální didaktické prostředky*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-664-2
- SILCOM Multimedia, s.r.o., 2020. *Tituly* [online]. Opava: SILCOM Multimedia, s.r.o. [cit. 2020-04-25]. Dostupné z: <http://www.silcom-multimedia.cz/tituly/>
- SKALKOVÁ, Jarmila, 2007. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1821-7
- Terasoft, a.s., 2017. *Výukové programy* [online]. Hořovice: © Terasoft a.s. [cit. 2020-04-16]. Dostupné z: <https://www.terasoft.cz/index2.htm>
- THOROVÁ, Kateřina, 2015. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0714-6
- Učíme se s tabletem - on-line podpora knihy*, 2014 [online]. Praha: Wolters Kluwer a.s. [cit. 2020-04-16]. Dostupné z: <http://www.ucimesestabletem.cz/cinnosti-s-tabletem/>
- VAMĚČEK, David. 2012. *Didaktika obecná a oborová*. 1. vyd. Praha: České vysoké učení technické v Praze. ISBN 978-80-01-05151-1
- VANĚČEK, David, 2011. *Elektronické vzdělávání*. 1. vyd. Praha: České vysoké učení technické v Praze. ISBN 978-80-01-04952-5
- ZOUNEK, Jiří a ŠEĐOVÁ Klára, 2009. *Učitelé a technologie: Mezi tradičním a moderním pojetím*. 1. vyd. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-187-4
- ZOUNEK, Jiří, JUHAŇÁK, Libor, STAUDKOVÁ, Hana a POLÁČEK, Jiří. 2016. *E-learning. Učení (se) s digitálními technologiemi*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer a.s. ISBN 978-80-7552-217-7

SEZNAM ZKRATEK

ICT	Informační a komunikační technologie
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
ČŠI	Česká školní inspekce
RVP	Rámcový vzdělávací program
Centrum PRVoK	Centrum prevence rizikové virtuální komunikace
ČSÚ	Český statistický úřad
BYOD	Bring your own device (přines si vlastní zařízení)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Rozčlenění didaktických prostředků	10
Obrázek č. 2: Rozdělení učebních pomůcek	15
Obrázek č. 3: Digitální gramotnost.....	21

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Moderní technologie, které jsou k dispozici ve vybraných školních družinách	48
Tabulka č. 2: Moderní technologie, které využívají vybraní vychovatelé při činnostech s žáky ve školní družině.....	50
Tabulka č. 3: Připojení k internetu ve vybraných školních družinách	51
Tabulka č. 4: Počet vybraných technologií, které jsou k dispozici pro činnosti s žáky ve vybraných školních družinách	52
Tabulka č. 5: Četnost využívání jednotlivých technologií k činnostem ve vybraných školních družinách	53
Tabulka č. 6: Činnosti s dětmi, ke kterým vybraní vychovatelé využívají moderní technologie ve školních družinách	54
Tabulka č. 7: Využití výukových programů ve školních družinách vybranými vychovateli..	55
Tabulka č. 8: Výukové programy využívané vybranými vychovateli školních družin Olomouckého kraje.....	56
Tabulka č. 9: Využití digitálních (počítačových) her ve školních družinách vybranými vychovateli	57
Tabulka č. 10: Digitální (počítačové) hry využívané vybranými vychovateli školních družin Olomouckého kraje.....	58
Tabulka č. 11: Vybavení školních družin moderními technologiemi dle názoru vybraných vychovatelů.....	59
Tabulka č. 12: Moderní technologie, které by vybraní vychovatelé ve školní družině uvítali, ale nemají je k dispozici	60
Tabulka č. 13: Výhody, které jsou dle vybraných vychovatelů spjaty s využíváním moderních technologií ve školní družině.....	61

Tabulka č. 14: Nevýhody, které jsou dle vybraných vychovatelů spjaty s využíváním moderních technologií ve školní družině.....	63
Tabulka č. 15: Přínos využívání moderních technologií při aktivitách ve školní družině dle vybraných vychovatelů.....	64
Tabulka č. 16: Pohlaví vybraných vychovatelů.....	65

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Moderní technologie, které jsou k dispozici ve vybraných školních družinách	49
Graf č. 2: Moderní technologie, které využívají vybraní vychovatelé při činnostech s žáky ve školní družině	50
Graf č. 3: Připojení k internetu ve vybraných školních družinách	51
Graf č. 4: Počet vybraných technologií, které jsou k dispozici pro činnosti s žáky ve vybraných školních družinách	52
Graf č. 5: Četnost využívání jednotlivých technologií k činnostem ve vybraných školních družinách	54
Graf č. 6: Činnosti s dětmi, ke kterým vybraní vychovatelé využívají moderní technologie ve školních družinách.....	55
Graf č. 7: Využití výukových programů ve školních družinách vybranými vychovateli.....	56
Graf č. 8: Využití digitálních (počítačových) her ve školních družinách vybranými vychovateli	58
Graf č. 9: Vybavení školních družin moderními technologiemi dle názoru vybraných vychovatelů.....	59
Graf č. 10: Moderní technologie, které by vybraní vychovatelé ve školní družině uvítali, ale nemají je k dispozici.....	61
Graf č. 11: Výhody, které jsou dle vybraných vychovatelů spjaty s využíváním moderních technologií ve školní družině.....	62
Graf č. 12: Nevýhody, které jsou dle vybraných vychovatelů spjaty s využíváním moderních technologií ve školní družině.....	63
Graf č. 13: Přínos využívání moderních technologií při aktivitách ve školní družině dle vybraných vychovatelů.....	64
Graf č. 14: Pohlaví vybraných vychovatelů	65

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 1 – Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Silvie Hýblová a studuji 3. ročník oboru Vychovatelství na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Následující dotazník je věnován využívání moderních technologií ve školních družinách. Tímto bych Vás chtěla velice poprosit o jeho vyplnění. Dotazník je zcela anonymní a jeho vyplněním pomůžete ke zmapování aktuální situace v problematice moderních technologií ve školních družinách.

Velmi Vám děkuji za Vaši ochotu a Váš čas věnovaný k vyplnění tohoto dotazníku.

1. Jaké moderní technologie máte k dispozici ve školní družině? (můžete vybrat i více odpovědí)

- Televize
- CD/DVD přehrávač, rádio
- Digitální kamera/videokamera
- Fotoaparát
- Stolní počítač
- Notebook
- Mobilní telefon
- Tablet
- Interaktivní tabule
- Datový projektor
- Robotické hračky (roboti, např. Blue-bot, Bee-bot, Ozobot)
- Robotické stavebnice (např. Lego, STEM)
- Interaktivní podlaha (např. Magic Box)
- Jiné (uved'te které)
- Žádné

2. Jaké moderní technologie využíváte při činnostech s žáky ve školní družině? (můžete vybrat i více odpovědí)

- Televize
- CD/DVD přehrávač, rádio
- Digitální kamera/videokamera
- Fotoaparát

- Stolní počítač
- Notebook
- Mobilní telefon
- Tablet
- Interaktivní tabule
- Datový projektor
- Robotické hračky (roboti, např. Blue-bot, Bee-bot, Ozobot)
- Robotické stavebnice (např. Lego, STEM)
- Interaktivní podlaha (např. Magic Box)
- Jiné (uved'te které)
- Žádné

3. Máte ve školní družině k dispozici připojení k internetu?

- Ano
- Ne

4. Kolik vybraných technologií máte k dispozici pro činnosti s žáky ve školní družině? (vyberte jednu odpověď v každém řádku)

	0	1	2–5	6–10	11 a více
Televize					
CD/DVD přehrávač, rádio					
Digitální kamera/videokamera					
Fotoaparát					
Stolní počítač					
Notebook					
Mobilní telefon					
Tablet					
Interaktivní tabule					

Datový projektor					
Robotické hračky					
Robotické stavebnice					
Interaktivní podlaha					

5. Jak často využíváte jednotlivé technologie k činnostem ve školní družině? (vyberte jednu odpověď v každém řádku)

	Každý den	Vícekrát týdně	1x týdně	1x měsíčně a více	1x ročně a více	Nikdy
Televize						
CD/DVD přehrávač, rádio						
Digitální kamera/videokamera						
Fotoaparát						
Stolní počítač						
Notebook						
Mobilní telefon						
Tablet						
Interaktivní tabule						
Datový projektor						
Robotické hračky						
Robotické stavebnice						
Interaktivní podlaha						

6. K jakým činnostem s dětmi využíváte technologie ve školních družinách? (můžete vybrat i více odpovědí)

- Příprava na vyučování
- Hraní zábavných her

- Hraní naučných her
- Sledování filmů a videí
- Poslech hudby
- Hledání informací při aktivitách
- Relaxace/odpočinek
- Jiné (uved'te které)
- K žádným činnostem

7. Využíváte ve školní družině výukové programy?

- Ano
- Ne

8. Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ANO, uveďte prosím, jaké výukové programy využíváte:

9. Využíváte ve školní družině digitální (počítačové) hry?

- Ano
- Ne

10. Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ANO, uveďte prosím, jaké digitální (počítačové) hry využíváte:

11. Je Vaše školní družina dle Vašeho názoru dostatečně vybavena moderními technologiemi?

- Ano
- Ne

12. Jaké moderní technologie ve Vaší školní družině byste uvítal/a a nemáte je k dispozici? (můžete vybrat i více odpovědí)

- Televize
- CD/DVD přehrávač, rádio
- Digitální kamera/videokamera
- Fotoaparát
- Stolní počítač
- Notebook
- Mobilní telefon
- Tablet
- Interaktivní tabule
- Datový projektor
- Robotické hračky (roboti, např. Blue-bot, Bee-bot, Ozobot)
- Robotické stavebnice (např. Lego, STEM)
- Interaktivní podlaha (např. Magic Box)
- Jiné (uved'te které)
- Žádné

13. Jaké výhody jsou dle Vašeho názoru spjaty s využíváním moderních technologií k činnostem ve školní družině? (můžete vybrat i více odpovědí)

- Atraktivnost pro žáky, pozitivní přístup žáků
- Větší zájem žáků o zapojení se do činností
- Rozvoj digitálních dovedností u žáků
- Široká škála dostupných informací
- Lepší názornost při jednotlivých činnostech
- Jiné (uved'te které)
- Žádné

14. Jaké nevýhody jsou dle Vašeho názoru spjaty s využíváním moderních technologií k činnostem ve školní družině? (můžete vybrat i více odpovědí)

- Potlačení osobní komunikace mezi žáky
- Negativní přístup žáků k práci s technologiemi

- Obtížná ovladatelnost moderních technologií
- Nedostatečné digitální kompetence žáků a s tím spojené problémy při využití technologií
- Nedostatečné digitální kompetence vychovatelů a s tím spojené problémy při využití technologií
- Nedostatek technologií ve školní družině
- Jiné (uved'te které)
- Žádné

15. Vnímáte možnost využívání moderních technologií při aktivitách ve školní družině jako přínosnou?

- Ano
- Ne
- Nevím

16. Jaké je Vaše pohlaví?

- Žena
- Muž

17. Jaký je Váš věk?

18. Jaká je délka Vaší praxe ve školní družině?

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Silvie Hýblová
Katedra nebo ústav:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. René Szotkowski, Ph.D.
Rok obhajoby:	2020

Název závěrečné práce:	Moderní technologie ve školních družinách
Název v angličtině:	Modern technology in school clubs
Anotace závěrečné práce:	<p>Bakalářská práce je zaměřena na moderní technologie ve školních družinách. Teoretická část zahrnuje začlenění moderních technologií do systému didaktických prostředků, dále popisuje pojmy jako informační a komunikační technologie, školní družina, vychovatel, výchova, volný čas, děti prvního stupně základní školy, konkrétní moderní technologie a jejich využití na základních školách a školních družinách. Empirická část navazuje na východiska z teoretické části práce a je realizována pomocí dotazníkového šetření. Výzkum je zaměřen na vybrané vychovatele školních družin na základních školách a jeho cílem je vytvořit přehled moderních technologií ve školních družinách a popsat přístup vychovatelů k využívání moderních technologií při aktivitách ve školní družině.</p>
Klíčová slova:	moderní technologie, informační a komunikační technologie, školní družina, základní škola, vychovatel
Anotace v angličtině	<p>The thesis focuses on modern technologies used at school clubs. The theoretical part consists of integrating modern technologies into the system of didactic tools and also describes terms such as information and communication technologies, school clubs, tutor, education, free time, children at primary schools, particular modern technologies and their use at primary schools and at school clubs. Empirical part</p>

	follows resources of the theoretical part and is implemented based on questionnaire survey. The research is focused on chosen tutors of school clubs at primary schools and its aim is to create an overview of modern technologies used in school clubs and describe tutors' approach to modern technologies' use during activities at school clubs.
Klíčová slova v angličtině	modern technology, information and communication technologies, school club, primary school, tutor
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Dotazník
Rozsah práce:	84 stran
Jazyk práce:	Český jazyk